

KADERNOTA 2026-2030

Inhoud

Pagina

Inleiding	1
Context	2
Ontwikkelingen planperiode	3
Financiële opgave	4
Afweging	9
Beschouwing	10
Tariefscenario	12
Bijlage	14

KADERNOTA 2026-2030

Inleiding

De kadernota is het instrument binnen de Planning- en Controlcyclus, waarmee het Algemeen Bestuur een integrale meerjarige afweging kan maken en kaders en prioriteiten meegeeft voor het opstellen van de begroting en meerjarenraming. De kadernota beschrijft een periode van vijf jaar, maar kijkt ook naar de periode daarna. In dit perspectief worden de opgaven en de financiële consequenties beschouwd. Tijdens de algemene beschouwingen plaatsen de fracties dit ook in de context van hun lange termijnvisie.

De kadernota bevat de meerjarige verwachting van de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen en ambities van het waterschap binnen de context van de economische en demografische ontwikkelingen. Tevens maakt de investeringsplanning onderdeel uit van de kadernota. De kadernota sluit af met het tariefscenario voor de komende begroting en meerjarenraming.

Figuur 1 – Planning en Control instrumenten

De bespreking en vaststelling van de kadernota in het Algemeen Bestuur van juli is te zien als het opiniërende moment in het totale begrotingsproces. Bij deze bespreking houden de fracties hun algemene beschouwingen en geeft het Algemeen Bestuur aan welke richting of opdrachten zij meegeeft voor de verdere uitwerking van de begroting en 2026 meerjarenraming 2027-2030.

Context

Bestuursprogramma 2023-2027 Verbinden en koers houden.

Het bestuursprogramma van Waterschap Zuiderzeeland bouwt voort op de ingezette koers van de afgelopen jaren, waarbij het waterschap aan de slag gaat met de realisatie van omvangrijke opgaven. Deze koers is vastgelegd in het Waterbeheerprogramma, het bestuursprogramma en de uitwerking daarvan in het collegeplan en is samengevat in de Begroting en Meerjarenraming 2025-2029. Deze koers vormt de basis voor de Kadernota 2027-2030.

Noodzaak om aan de slag te gaan steeds duidelijker

De noodzaak om aan de slag te gaan met het realiseren van opgaven wordt steeds duidelijker. Effecten van klimaatverandering worden zijn de afgelopen jaren duidelijk merkbaar geworden, onder andere door langere periodes van droogte, extreme neerslag en overstromingen. Ook zijn er in toenemende mate zorgen over de beschikbaarheid van zoetwater en de waterkwaliteit. Deze voorbeelden bevestigen de noodzaak om aan de slag te gaan met het realiseren van onze opgaven. Ook recente rapportages en onderzoeken bevestigen deze urgentie¹

Grote opgaven realiseren in een dynamische omgeving

Het waterschap heeft te maken met grote opgaven, die vooral voortkomen uit wettelijke normen en de zorgplicht die het waterschap heeft als functionele overheid. Om deze opgaven te realiseren zijn de komende jaren grote investeringen nodig. Het waterschap moet zijn opgaven realiseren in een omgeving waarin wijzigingen in omstandigheden elkaar snel opvolgen. De macro economische omstandigheden fluctueren en zijn sterk afhankelijk van (ook) de geopolitiek. Daarnaast hebben we te maken met een krapte op de arbeidsmarkt die de maakbaarheid van de opgaven bemoeilijkt. Ook nationaal bestaan knelpunten waarvan het waterschap de effecten duidelijk merkt. Onder andere als het gaat om de woningbouw, de energietransitie en de stikstofproblematiek. De zorgen liggen hierbij zowel op beleidsmatig terrein als de maakbaarheid. En verschillende gemeenten, die een essentiële samenwerkingspartner zijn, hebben te maken met bezuinigingsopgaven. Dit vergroot de uitdaging om onze opgaven te realiseren.

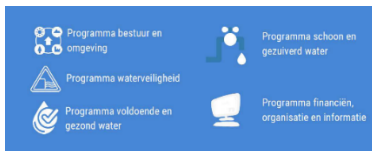
Verhogen weerbaarheid van het waterschap is een noodzaak

De laatste tijd is de geopolitieke situatie sterk gewijzigd en minder stabiel geworden. Internationale handelsconflicten, digitale dreigingen en oorlogssituaties leiden tot onzekerheden en mogelijke fluctuaties in de (economische) omstandigheden. Eind vorig jaar heeft het Kabinet een brief aan de Tweede Kamer en de burgemeesters verstuurd over de noodzaak over het verhogen van de weerbaarheid van onze maatschappij. Ook voor de waterschappen ligt hier nadrukkelijk een opgave als regionale overheid en als onderdeel van de vitale infrastructuur van Nederland.

Aansluiten bij maatschappelijke verwachtingen

De relatie tussen overheid en samenleving verandert. Burgers worden mondiger en willen actief betrokken worden en kritisch meedenken bij initiatieven van het waterschap wanneer hun belangen in het geding zijn. Transparantie is een basisvoorwaarde geworden voor draagvlak. Dat vraagt om duidelijke participatietrajecten en kaders en een constante dialoog over wat wel en niet kan — en waarom.

¹ Deze noodzaak wordt onder meer bevestigd in de rapportage van het CPB over klimaatrisico's in Nederland (<https://www.pbl.nl/system/files/document/2024-05/pbl-2024-klimaatrisicos-in-nederland-5359.pdf>).

Ontwikkelingen planperiode

Belangrijke voorziene ontwikkelingen zijn hieronder opgesomd en in de bijlage (hoofdstuk 1) toegelicht.

Programma bestuur en omgeving

- Voorbereiding nieuw Waterbeheerprogramma 2028–2033
- Uitval primaire processen
- Slim toezicht: van controle naar inzicht
- Vervolg op het programma voor het landelijk gebied / Flevolands Programma Landelijk Gebied
- Actualisatie van de Waterschapsverordening
- Klimaatmitigatie en visie op circulariteit
- Belang water en bodem onverminderd groot
- Internationale samenwerking in de DWA Visie 2030: kennisuitwisseling als sleutelfactor
- Omgevingsgericht werken aan een toekomstbestendig beheergebied
- Verandering in relatie tussen overheid en burgers
- Risicomanagement in het waterschap
- Conclusie evaluatie klimaataanpak: er is meer nodig
- Sturen op brede welvaart
- Kwijtscheldingsbeleid onder de loep
- Rechtmatigheidsverantwoording vergt blijvende aandacht en ontwikkeling

Programma Waterveiligheid

- Oplossing financieringstekort in het Hoogwaterbeschermingsprogramma
- Zorgplicht leidend voor de planning
- Versterking Oostvaardersdijk: voorbereiding en samenwerking
- Beoordeling van primaire keringen
- Innovatieproject Natuurwaarderingsmethodiek

Programma Voldoende en gezond water

- Watersysteemtoetsing
- Bodemdaling
- Zoetwaterbeschikbaarheid
- Kaderrichtlijn water
- Herijking van het Actieplan Bodem en Water
- Monitoren van grondwaterkwaliteit
- Waterkwaliteitsverbetering door baggeren
- Kwantiteitsmeetnet Oppervlaktewater
- Beheer tegen het licht
- Nieuwe subsidieaanvraag voor agrarisch waterbeheer
- Voorbereiding nieuwe Deltabeslissingen: Deltaprogramma IJsselmeergebied en zoetwater

Programma Schoon, gezuiverd Water

- Renovatie en Uitbreiding AWZI Dronten
- AWZI Tollebeek
- Scenariodenken in Zuiveringskring AWZI Zeewolde
- Herziening Beleidskader Bedrijfsafvalwater
- Beleidsevaluatie afvalwater buitengebied
- Business case opwerking cellulose Zeewolde
- Emissietoets AWZI's
- Watervoorziening Noordelijk Flevoland
- Inspelen op de Europese richtlijn stedelijk afvalwater
- Warmtelevering Almere
- Aankoop grond Almere

Programma Financiën, organisatie en informatie

- Aantrekkelijk werkgever in een krappe arbeidsmarkt
- Continu ontwikkelen als organisatie
- Facilitaire ondersteuning: meebewegen met groei en verandering
- Verdiepen in quantumtechnologie: kansen én risico's begrijpen

Financiële opgave

Ontwikkeling kosten

De nettokosten laten in de komende jaren een aanzienlijke stijging zien. Een uitgebreide toelichting op de kostenontwikkeling ten opzichte van de bestaande Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029 is opgenomen in hoofdstuk 2 van de bijlage. Hieronder is de kostenontwikkeling van de kadernota ten opzichte van de bestaande begroting en meerjarenraming op hoofdlijnen weergegeven. Daarbij is onderscheid gemaakt in:

- 1) Reeds genomen AB-besluiten na vaststelling van de huidige Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029 (paragraaf 2.1);
- 2) Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten (paragraaf 2.2);
- 3) Verwachte besluiten die nog worden genomen vóór vaststelling van de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 (paragraaf 2.3);
- 4) Kosten van nieuwe ontwikkelingen waarover wordt besloten ná vaststelling van de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 (paragraaf 2.4).

1. Reeds genomen AB besluiten na vaststelling Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2029

In november 2024 is de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029 vastgesteld. Sindsdien heeft het AB een aantal besluiten genomen dat financiële consequenties heeft voor het kostenniveau van de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029. Het gaat dan onder andere om het dossier waterbeschikbaarheid en de bijdrage aan een aantal gemeenschappelijke regelingen. De kosten die samenhangen met deze besluiten € 1,6 miljoen in 2026 afnemend naar € 0,7 miljoen in 2030.

2. Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten

Autonome ontwikkelingen

De kostenontwikkeling is voor een belangrijk deel afhankelijk van autonome ontwikkelingen. Het gaat dan onder andere om de inflatie-ontwikkeling, loonontwikkeling en bijdrage aan het HWBP. De ramingen voor inflatie- en loonontwikkeling zijn gebaseerd op de lopende CAO en op voorspellingen van gerenommeerde instellingen zoals het Centraal Planbureau (CPB) en De Nederlandsche Bank (DNB). In de Kadernota is uitgegaan van een algehele prijsontwikkeling van 2,7% in 2026 en 2,4% voor de jaren daarna. Voor de loonontwikkeling wordt (na afloop van de CAO in 2026) uitgegaan van de verwachting die het CPB heeft afgegeven voor de sector overheid. De loonontwikkeling ligt dan tussen 4,2% en 5,1% per jaar.

Verder is in de kadernota rekening gehouden met een geactualiseerde raming van de solidariteitsbijdrage aan het HWBP. In 2030 stijgt deze bijdrage met € 3,9 miljoen in navolging op besluitvorming hierover binnen de waterschappen en de Unie in het najaar van 2024.

De economische omstandigheden op dit moment zijn minder extreem dan de afgelopen jaren. De onzekerheden zijn echter ook groot. Door wijzigingen in (geopolitieke) omstandigheden kunnen hier ook snel wijzigingen in ontstaan. Deze wijzigingen kunnen een aanzienlijke impact hebben op de kostenontwikkeling. Bij het opstellen van de technische notitie en de B&MR 2026-2030 in het najaar zullen de macro-economische cijfers worden geactualiseerd.

Actualisatie investeringsplanning en kapitaallasten

De verwachte investeringsuitgaven zijn in de komende jaren hoog als gevolg van de omvangrijke opgave waar het waterschap mee te maken heeft. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de renovatie van de AWZI Almere, de start van de realisatiefase van de versterking IJsselmeerdijk en de aanleg / vervanging van persleidingen. Op totaalniveau zijn de investeringsuitgaven vergelijkbaar met de geplande uitgaven uit de B&MR 2025-2029. Daarbinnen zijn er bij diverse grotere projecten wel mutaties te zien en hebben verschuivingen plaatsgevonden. Zo zijn keuzes gemaakt voor de investeringen voor zon op de IJsselmeerdijk en cellulose terugwinning op de AWZI Lelystad en valt de investering voor het realiseren van de vispassage bij de Block van Kuffeler (KRW-maatregel) hoger uit.

Voor HWBP projecten (en dan vooral de versterking van de IJsselmeerdijk) is te zien dat financieringslasten naar verwachting oplopen omdat de subsidieinkomsten in de eerste jaren van de realisatiefase naar verwachting aanzienlijk lager zijn dan de uitgaven. Omdat het gaat om grote kasstromen leiden verschillen in inkomsten en uitgaven ook tot aanzienlijke financieringslasten. Het college onderzoekt mogelijke oplossingen hiervoor.

Ten opzichte van de B&MR 2025-2029 is er in 2026 sprake van een daling van de kapitaallasten. In de periode 2027-2030 is er per saldo sprake van een stijging.

De hoge investeringsuitgaven leiden er de komende jaren ook toe, dat de schuldpositie zich ontwikkelt richting de referentiewaarde van maximaal 150% van de begrotingsomvang, zoals in het schulden- en reservebeleid is bepaald. De schuldpositie blijft wel onder de referentiewaarde. In hoofdstuk 3 van de bijlage is een uitgebreide toelichting opgenomen van de investeringsplanning en de daarmee samenhangende kapitaallasten.

Collegebesluiten

De collegebesluiten bestaan voor het grootste deel uit de actualisatie van de meerjaren onderhoudsplannen. Het gaat dan om de onderhoudsplannen voor Zuiveringen en Gemalen, Waterbeheer en Dienstverlening & Informatie. Hierin is een toename van de kosten te zien, o.a. door (incidenteel) grotere onderhoudsuitgaven en maatregelen in het kader van de klimaataanpak. Bij het opstellen van de onderhoudsplannen zijn ook de ramingen voor energiekosten in de komende jaren geactualiseerd op basis van de huidige marktomstandigheden en het gemiddelde verbruik van de afgelopen 5 jaar. Bij de opstelling van de technische notitie en de begroting in het najaar vindt nogmaals een actualisatie plaats van de energielasten op basis van de dan geldende marktomstandigheden.

Samengevat

De autonome ontwikkelingen en collegebesluiten hebben een verhogend effect op de netto kosten. In het jaar 2026 is deze toename € 2,3 miljoen. In de jaren 2027-2029 ligt de toename tussen € 2,1 en € 4,5 miljoen. Het jaar 2030 laat een verdere toename zien ten opzichte van het laatste jaar uit de planperiode van de B&MR 2025-2029. Enerzijds komt dit door de reguliere indexering van loon- en inflatie. Anderzijds speelt in 2030 ook de verhoging van de solidariteitsbijdrage van het HWBP. Het totaalverzicht met toelichting is opgenomen in paragraaf 2.2 van de bijlage.

3. Verwachte besluiten vóór vaststelling van de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030

Voorstellen met een effect op de kostenontwikkeling die naar verwachting voor vaststelling van de B&MR 2026-2030 nog aan het AB worden aangeboden zijn:

- Agenda biodiversiteit
- Flexibel malen / bemalingsregime ZOF
- Herbeoordeling tabelbedrijven
- Strategische agenda Flevoland
- Verkiezingen 2027
- Weerbaar ZZL
- Start Oostvaardersdijk
- Gebiedsproces bodemdaling
- Aankoop grond AWZI Almere (kapitaallasten)
- Groeifonds (exploitatiekosten)
- Vitaal Zuiderzeeland 2026
- Digitale strategie

Voor deze voorstellen is nu een inschatting van de kosten opgenomen in de kadernota. Voor 2026 wordt uitgegaan van een bedrag van € 3,3 miljoen. Voor de jaren daarna is rekening gehouden met € 3,9 tot € 5,1 miljoen. De daadwerkelijke financiële consequenties zullen op basis van de bestuurlijke besluitvorming worden verwerkt in de technische notitie van de begroting en de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 die respectievelijk in oktober en november aan het AB worden aangeboden. In paragraaf 2.3 van de bijlage is een nadere toelichting / onderbouwing opgenomen over deze inschattingen.

4. Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling van de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030

In hoofdstuk 1 van de bijlage zijn (beleids)ontwikkelingen beschreven waarvan besluitvorming wordt voorzien ná vaststelling van de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030, maar die mogelijk wel financiële consequenties kunnen hebben voor het kostenniveau in de planperiode. Hierbij valt onder andere te denken aan onderwerpen als weerbaarheid tegen uitval van primaire processen en circulariteit.

Voor deze nieuwe ontwikkelingen is een inschatting gemaakt van de kosten. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een inschatting van kosten die passen binnen de doelstellingen van het waterschap. Deze inschatting is betrokken bij de bepaling van het tariefscenario bij de bepaling van de tariefscenario's.

5. Totaal kostenontwikkeling

In onderstaande tabel is samengevat hoe de kostenontwikkeling er voor de komende jaren uit komt te zien op basis van de hiervoor beschreven ontwikkelingen. De basis voor het bepalen van het tariefscenario loopt op van € 124,3 miljoen in 2026 tot € 158,9 miljoen in 2030.

Nettokosten	2026	2027	2028	2029	2030
Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029 (excl raming nieuwe ontwikkelingen)	117,1	124,8	130,2	133,3	133,3
AB Besluiten na B&MR 2025-2029	1,6	1,3	0,9	0,9	0,7
Autonome ontwikkelingen en DenH besluiten	2,3	2,1	3,0	4,5	13,2
Subtotaal (t/m AB juni)	121,0	128,2	134,1	138,7	147,2
Verwachte besluiten na Kadernota en voor B&MR 2026-2030	3,3	3,9	4,5	4,9	5,1
Totaal Kadernota 2026-2030	124,3	132,1	138,6	143,6	152,3
Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling B&MR 2026-2030	-	3,0	4,5	5,6	6,7
Totaal Kadernota 2026-2030 (incl nieuwe ontwikkelingen = basis voor bepaling tariefscenario)	124,3	135,1	143,1	149,2	159,0
Totaal B&MR 2025-2029 incl nieuwe ontwikkelingen	119,8	128,7	135,5	140,1	140,1 ²
Verschil Kadernota 2026-2030 en B&MR 2025-2029 (basis voor tariefscenario)	4,5	6,4	7,6	9,1	18,9

Tabel 1 Ontwikkeling nettokosten Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 en vergelijking met Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029

Risico's en onzekerheden

De bovenstaande kostenontwikkeling is een inschatting van de kosten voor de komende jaren. Uiteraard zijn hierbij ook onzekerheden en risico's te noemen. Enkele voorbeelden van onzekerheden die een aanzienlijke impact kunnen hebben op de kostenontwikkeling in de komende jaren zijn:

- De kostenschattingen rondom inflatie en loonontwikkeling zijn gebaseerd op voorspellingen van gerenommeerde bureaus zoals het CPB en DNB. Hierboven is reeds beschreven, dat de geopolitieke situatie in de wereld onzeker is, die invloed kunnen hebben op de macro-economische omstandigheden. Wijzigende macro-economische omstandigheden kunnen leiden tot snelle, omvangrijke wijzigingen. Deze wijzigingen kunnen dan ook direct invloed hebben op de kostenontwikkeling in de komende jaren.
- De val van het kabinet en de daaropvolgende kabinetsformatie kunnen leiden tot wijzigingen in het landelijke beleid op thema's die relevant zijn voor het waterschap, zoals klimaatadaptatie, stikstofaangepak, woningbouw en de ruimtelijke inrichting. Beleidsmatige vertraging of koerswijziging kunnen invloed hebben op de uitvoering van (meerjarige) opgaven van het waterschap.
- De energiekosten maken een belangrijk deel uit van de kosten van het waterschap. De energiemarkt is sterk in beweging. Schommelingen op de energiemarkt kunnen een grote impact hebben op de kostenontwikkelingen. Daarnaast geldt dat kosten voor transport en energiebelasting ook aanzienlijke impact kunnen hebben op de kosten.
- Bij het opstellen van projectramingen en -planningen is veel aandacht voor de realiteit van de planning. Hierboven is reeds benoemd dat de uitvoering van de taken en het realiseren van opgaven steeds meer in samenwerking plaatsvindt met gebiedspartners, inwoners en belanghebbenden en dat uitvoering van projecten complexer wordt. De opgave zelf wijzigt hierdoor niet, maar door de toenemende afhankelijkheid van externe factoren, neemt het risico wel toe dat (onder andere) investeringsuitgaven in de tijd verschuiven en kosten op een ander moment worden gemaakt dan gepland. Daarnaast is het zo, dat er extra personele capaciteit nodig is om alle

² Het jaar 2030 maakt geen onderdeel uit van de B&MR 2025-2029. Het kostenniveau van 2029 uit de B&MR 2025-2029 als basis genomen bij de opstelling van deze kadernota.

geplande (investerings)opgaven te kunnen realiseren. In een krappe arbeidsmarkt kan dit ook invloed hebben op het tempo waarin investeringen worden gerealiseerd. Voor de opstelling van de B&MR 2026-2030 in het najaar zal de investeringsplanning overigens nog een keer kritisch worden bekeken. Daarin zullen ook de laatste inzichten met betrekking tot capaciteit en externe factoren worden meegenomen.

- De verwachting is dat de gerenoveerde en verduurzaamde AWZI Almere in 2027 in gebruik kan worden genomen. Met de ingebruikname veranderen processen op de grootste AWZI en dat leidt tot kostenverschuivingen. Zo wordt er vanaf 2027 onder andere minder slib geproduceerd, stijgt het energieverbruik, produceren we groen gas en CO2 en doseren we poederkool om microverontreinigingen in het afvalwater beter te zuiveren. Hiervoor moeten nieuwe contracten (en prijzen) worden afgesloten. De voorbereidingen hiervoor lopen op dit moment. In deze kadernota is rekening gehouden met de kosten en opbrengsten zoals die in kaart zijn gebracht voor de business case bij de besluitvorming. De werkelijke kosteneffecten kunnen afwijkingen van de business case en omdat het om onze grootste AWZI gaat, kan dit ook duidelijke invloed hebben op de op de kostenontwikkeling van de zuiveringstaak in de komende jaren.
- Het demissionaire kabinet is van plan om de huidige vrijstelling voor het verbranden van zuiveringsslib binnen de afvalstoffenbelasting af te schaffen. De afschaffing maakt mogelijk onderdeel uit van de begrotingskeuzes die het Rijk maakt voor het belastingplan 2026. De Unie van Waterschappen heeft hierover zorgen geuit richting het Rijk. Het vervallen van de vrijstelling kan voor het waterschap leiden tot hogere kosten, waarvan de exacte impact op dit moment lastig te bepalen is.
- In de toelichting bij de kapitaallasten hierboven is reeds genoemd dat de financieringslasten voor onze HWBP-projecten oplopen omdat subsidie-inkomsten in de eerste jaren van de realisatiefase naar verwachting lager zijn dan de uitgaven. Omdat het gaat om grote kasstromen, kunnen relatief kleine wijzigingen in het inkomsten- of uitgaven patroon een aanzienlijke impact hebben op de financieringslasten (in zowel positieve of negatieve zin). Zoals al aangegeven onderzoek het college mogelijke oplossingsrichtingen om deze lasten te beperken en/of grote schommelingen hierin te voorkomen.

Kostenontwikkeling per taak

In onderstaande tabel is de netto kostenontwikkeling per taak weergegeven ten opzichte van de huidige begroting en meerjarenraming (incl. de bij de begroting en meerjarenraming opgenomen inschatting van kosten van nieuwe beleidsontwikkelingen).

Nettokosten zuiveringstaak	2026	2027	2028	2029	2030
Kadernota 2026-2030	47,1	54,6	57,3	59,0	62,5
Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029	45,4	51,6	54,3	56,2	n.v.t
Vershil	1,7	3,0	3,0	2,8	-

Nettokosten watersysteemtaak	2026	2027	2028	2029	2030
Kadernota 2026-2030	77,1	80,5	85,6	90,1	96,4
Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029	74,4	77,0	81,2	83,9	n.v.t
Vershil	2,7	3,5	4,4	6,2	-

Tabel 2 Ontwikkeling nettokosten zuivering- en watersysteemtaak 2026-2030

De nettokosten van de zuiveringstaak nemen in 2026 per saldo toe met € 1,7 miljoen toe t.o.v. B&MR 2025-2029. In de jaren daarna bedraagt de toename circa 3 miljoen euro. De toename in van de lasten wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een toename in het beheer en onderhoud en verwachte bestuursbesluiten, o.a. met betrekking tot de digitale strategie en Vitaal Zuiderzeeland.

De nettokosten van de watersysteemtaak nemen toe ten opzichte van de B&MR 2025-2029 met 2,7 mln in 2025 tot 6,2 miljoen in 2029. Net als bij de zuiveringstaak geldt ook hier dat dit voor een belangrijk deel wordt beïnvloed door een toename in het beheer en onderhoud en verwachte bestuursbesluiten, o.a. met betrekking tot waterbeschikbaarheid, bodemdaling de digitale strategie en Vitaal Zuiderzeeland. Daarnaast

is bij de watersysteemtaak sprake van een stijging van de financieringskosten voor het HWBP. Deze lasten worden volledig ten laste van de watersysteemtaak gebracht.

Ontwikkeling belastingeenheden

Bij de opstelling van de kadernota zijn de belastingeenheden geactualiseerd op basis van inschattingen van GBLT voor de komende jaren. De actualisatie van de belastingeenheden voor de komende jaren leidt niet tot grote afwijkingen ten opzichte van de huidige B&MR 2025-2029. Bij het opstellen van de begroting 2026 worden de belastingeenheden nogmaals geactualiseerd. Dan heeft ook nagenoeg de volledige aanslagoplegging voor 2025 plaatsgevonden en kunnen ook inzichten hieruit worden meegenomen.

Financiële positie / schuld

De investeringsplanning laat zien dat de jaarlijkse investeringsuitgaven in de planperiode circa € 30 miljoen bedragen, waarbij het komend 2026 het jaar is met de hoogste uitgaven van € 57 miljoen. Dit ontstaat onder andere door de AWZI Almere, de versterking van de IJsselmeerdijk en de vervanging/aanpassing van persleidingen. De hoge investeringsuitgaven hebben effect op de schuldpositie. Deze groeit in de komende jaren richting de omvang van de referentiewaarde van maximaal 150% van de begrotingsomvang conform het schulden- en reservebeleid. In de bijlage, paragraaf 3.5 is de ontwikkeling van de schuldpositie voor de komende jaren weergegeven.

Voor de reserveomvang is in het schulden- en reservebeleid een referentiewaarde voor het eind van de planperiode vastgelegd van 25% tot 40% van de begrotingsomvang. De reserveomvang bevindt zich op dit moment aan de onderkant van deze bandbreedte.

Kostentoedeling (watersysteemheffing)

De kostentoedeling bepaalt welk deel van de kosten van de watersysteemheffing door welke categorie moet worden opgebracht. Elke vijf jaar moet de kostentoedelingsverordening verplicht worden herzien. De laatste herziening is in 2023 geweest. Echter, per 1 januari 2026 is het nieuwe belastingstelsel voor de waterschappen van kracht. In het nieuwe stelsel is de methode voor kostentoedeling aangepast. Dit betekent dat in 2025 een nieuwe kostentoedelingsverordening moet worden vastgesteld op basis van de nieuwe methodiek.

De kostentoedeling is op 22 april 2025 beeldvormend behandeld in het Algemeen Bestuur. Op 10 juni 2025 ontving het AB een stuk ter kennisname over de ontwerp kostentoedelingsverordening. Op dit moment ligt de ontwerp kostentoedelingsverordening ter inzage. In het AB van september ligt de kostentoedelingsverordening ter besluitvorming voor.

In de ontwerp verordening die ter inzage ligt is de kostentoedeling aangepast ten opzichte van de vigerende kostentoedeling (zie onderstaande tabel). Dit betekent dat de lastendrukontwikkeling in deze kadernota zowel door de kostenontwikkeling als door de kostentoedeling wordt beïnvloed. De impact van de ontwerp kostentoedeling is in onderstaande tabel weergegeven.

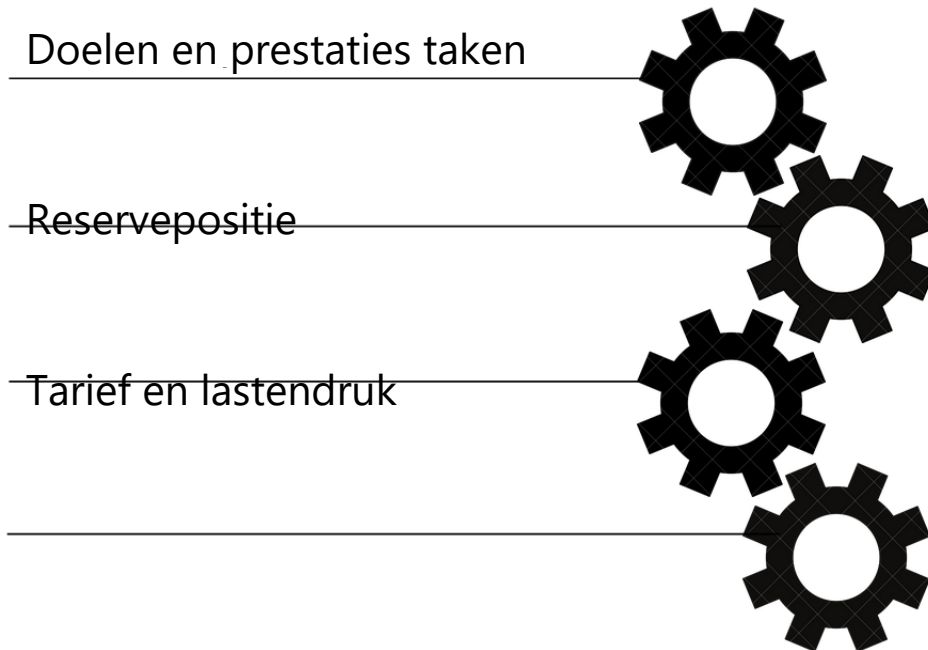
Categorie	Kostenaandeel in vigerende kostentoedeling	Kostenaandeel in ontwerp kostentoedeling 2026	Impact ontwerp kostentoedeling op tarief watersysteemheffing (vermenigvuldigingsfactor tov vigerende kostentoedeling)
Ingezetenen	25,0%	25,0%	1
Ongebouwd	19,3%	19,3%	1
Gebouwd	53,5%	54,0%	1,01
Natuur	2,2%	1,7%	0,77

Tabel 3 Wijzigingen in ontwerp kostentoedeling

Afweging

In het begrotingsproces is steeds de afweging relevant tussen 'Wat willen we bereiken?', 'Welk tarief staat daar tegenover?' en 'Wat kunnen we met onze tariefegalisatiereserve en wat betekent dat voor onze financiële positie?'. Een tweede belangrijke afweging is 'Wanneer?'. Dit geldt zowel voor wanneer willen we wat bereiken als voor wanneer moeten de kosten opgebracht worden als voor wanneer willen we welke reservepositie bereiken? De te maken afwegingen in het totale begrotingsproces hebben daarmee een meerjarig perspectief.

Bij de te maken integrale afwegingen die in bovenstaande figuur worden bedoeld zijn verschillende deelvragen te stellen.

Doelen en prestaties taken

- Wat zijn onze (wettelijke) taken?
- Is de basis op orde?
- Welke veranderingen willen we bereiken?
- Kan het ook anders / minder / meer?
- Wat betekenen de autonome ontwikkelingen (inflatie, CAO, energie)?

Reservepositie

- Hoeveel tariefegalisatiereserve zetten we in / doteren we binnen de mogelijkheden die er zijn?
- Welke reservepositie beogen we binnen het schulden- en reservebeleid?

Tarief en lastendruk

- Welke norm hanteren we voor de lastendruk?
- Zijn de tarieven en lastendruk uitlegbaar?

Tijd en tempo

- Wanneer willen we dat de beoogde doelen worden bereikt?
- Kunnen we temporiseren, versnellen, later of eerder uitvoeren?
- Wanneer komen de kosten en / of opbrengsten van deze maatregel?
- Leidt deze maatregel tot toekomstige kosten of opbrengsten?
- Wanneer zetten we de tariefegalisatiereserve in?
- Wanneer verhogen we tarieven?
- Wanneer is onze financiële positie op orde?

Beschouwing

Als functionele overheid staan we voor goed waterbeheer.

Het beschermen tegen overstromingen, het zorgen voor schoon en voldoende water en het zuiveren van afvalwater zijn essentieel om veilig en gezond te kunnen blijven wonen, werken en recreëren op de bodem van de vroegere Zuiderzee. Het is van groot belang dat de uitvoering van deze taken op orde is en blijft. Daarbij hebben we te maken met steeds scherpere eisen waaraan dit moet voldoen. We voeren onze taak op een sobere en doelmatige wijze uit.

Het waterbeheer vergt steeds meer inspanningen in zowel de keringen, AWZI's als het watersysteem.

Omvangrijke inspanningen in waterveiligheid, waterkwaliteit en voldoende water blijven noodzakelijk om tijdig te voldoen aan normen en wettelijke verplichtingen. Dit is een structurele en onvermijdelijke ontwikkeling. Dijken moeten worden versterkt, afvalwaterzuiveringen en transportstelsels moeten worden aangepast en vergroot, gemalen worden gerenoveerd. En we gaan aan de slag met waterbeschikbaarheid en ons beleidshuis. Ook is het nodig om mee te bewegen en te investeren in de digitale transformatie. De opgaven voor duurzaamheid, klimaatadaptatie en -mitigatie zijn daarbij sterk verweven met het waterbeheer. Waterschappen kunnen en moeten daarin een grote bijdrage leveren. Dit is in lijn met het bestuursprogramma en landelijke ontwikkelingen. Deze opgaven willen we in verbinding met onze omgeving uitvoeren.

Koers vasthouden in een veranderende omgeving.

Waterschap Zuiderzeeland geeft, in lijn met het bestuursprogramma en het Waterbeheerprogramma, uitvoering aan de realisatie van grote opgaven op het gebied van veiligheid, schoon water en een robuust watersysteem. Deze koers is helder, herkenbaar en houden we vast. We werken doelgericht en met het besef dat omstandigheden veranderen. De omgeving waarin we opereren wordt minder voorspelbaar. Geopolitieke spanningen, veranderingen in wet- en regelgeving, stikstofproblematiek, netcongestie en de druk op de woningbouw raken onze uitvoeringspraktijk. Verschillende partners in de regio kampen met bezuinigingen en capaciteitsproblemen, terwijl opgaven vaak samenwerking vereisen. In deze realiteit is bestuurlijke stabiliteit essentieel: koersvast en betrouwbaar blijven, ook als de context wijzigt.

Investeren in weerbaarheid van het waterschap is belangrijk.

De huidige omstandigheden maken dat het in de ogen van het college ook steeds belangrijker wordt om stil te staan bij de weerbaarheid van het waterschap. De krapte op het elektriciteitsnet, de geopolitieke spanningen en ook de toenemende digitale dreigingen maken het noodzakelijk om de aandacht voor de weerbaarheid binnen het waterschap te vergroten en hier waar nodig extra (of op een andere manier) in te investeren. Dit om ook in meer uitzonderlijke omstandigheden de continuïteit van de primaire processen zo goed mogelijk te kunnen borgen. Een voortvarende aanpak hierbij sluit ook aan bij de (nog vast te stellen) Wet weerbaarheid kritieke entiteiten en de Europese richtlijn hiervoor.

Het waterschap stuurt op het behoud van een financieel gezonde positie.

Financieel toekomstbestendig blijven is een belangrijk speerpunt. We zijn terughoudend in het aangaan van schulden en verschuiven geen kosten naar de toekomst. Het realiseren van de opgaven leidt de komende jaren tot structureel hogere investeringsvolumes en een toename van de kapitaallasten. Ook de andere exploitatielasten nemen toe en daardoor zien we dat het totale kostenniveau blijft groeien. Dit is niet alleen voor ons waterschap zo, maar is een landelijk beeld als gevolg van de groei van de opgaven van de waterschappen. In de afgelopen jaren heeft het AB financiële kaders geactualiseerd en stuurt het college actief op het behoud van onze financieel gezonde positie en dat zal ook de komende jaren nodig blijven. Dit is essentieel voor de weerbaarheid en flexibiliteit van het waterschap als omstandigheden wijzigen of als er tegenvallers ontstaan. De taakuitvoering is daarbij leidend. We kijken nadrukkelijk naar wat nodig is voor toekomstbestendig waterbeheer en welke middelen hiervoor nodig zijn.

Uitvoerbaarheid en vitale adaptieve organisatie vragen aandacht.

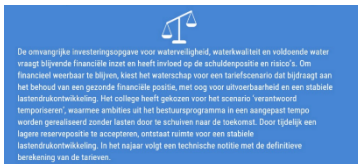
De opgaven worden complexer, de maatschappelijke context veeleisender. Dit vraagt om een wendbare organisatie die meebeweegt met ontwikkelingen. En een vitale organisatie die blijvend in staat is de taken van het waterschap uit te voeren. Dit is gezien de krapte op de arbeidsmarkt een extra grote uitdaging. Een meebewegende organisatie is ook noodzakelijk als het gaat om digitalisering. De digitale transformatie is gaande. Dit biedt mogelijkheden om op een andere, datagedreven manier te werken aan onze opgaven.

Het biedt ook mogelijkheden om informatie actief en anders met onze omgeving te delen en samen te werken. Het is van belang dat we als waterschap meebewegen in deze digitale transitie.

Voor een goede balans tussen uitvoering opgaven, lastendruk en financiële gezondheid zijn keuzes nodig.

Het college kijkt continu met een kritische blik naar de kostenontwikkeling en heeft aandacht voor het realiseren van de opgaven met een zo beperkt mogelijke kostenstijging. Alle ontwikkelingen samen maken echter dat het uitermate belangrijk is om een goede balans te houden tussen enerzijds de uitvoering van de primaire taken en de realisatie van opgaven en anderzijds de lastendrukontwikkeling en (het behoud van) de financieel gezonde positie van het waterschap, zonder dat kosten worden doorgeschoven naar de toekomst.

De huidige kostenontwikkeling maakt het noodzakelijk dat keuzes worden gemaakt in de doelen en prestaties van de taken of in tijd en tempo. Het college heeft gekozen om bij te sturen in tijd en tempo. Het college heeft daarvoor bij het opstellen van de kadernota een aantal scenario's in kaart gebracht. Het uitgangspunt van het voorkeursscenario van het college was om enerzijds om geen kosten naar de toekomst te verschuiven en anderzijds achteruitgang te voorkomen op onderwerpen waarop is geïnvesteerd en resultaten zijn geboekt. Daarbij is ook geweest voor de maakbaarheid. In een aparte bijlage bij het voorstel over deze kadernota zijn de scenario's beschreven.

Tariefscenario

Behouden financiële toekomstbestendigheid

De omvangrijke projecten die we realiseren hebben een opdrukkend effect op de schuldenpositie en brengen ook grotere risico's met zich mee. Dit benadrukt, tezamen met onzekere macro-economische ontwikkelingen, dat het noodzakelijk is om voldoende financieel weerbaar te blijven. We kiezen daarom voor een tariefscenario met het oog op de toekomst, dat bijdraagt aan behoud van de gezonde financiële positie en de financiële weerbaarheid van het waterschap.

Opgaven vragen blijvende financiële inzet

De komende jaren blijft het nodig om fors te investeren in waterveiligheid, waterkwaliteit en voldoende water. De investeringsopgave is omvangrijk. De geplande netto investeringsuitgaven tot 2030 bedragen circa € 150 miljoen. Bruto (dus zonder aftrek van de subsidie voor het HWBP) gaat het om een bedrag van meer dan € 400 miljoen. Deze investeringen zijn het gevolg van wettelijke taken, ontwikkelingen in de omgeving en bestuursbesluiten. De ontwikkeling van de kosten en benodigde opbrengsten vraagt om een scenario dat recht doet aan deze opgaven, met oog voor uitvoerbaarheid én lastendrukontwikkeling, waarbij het tarief volgend blijft op de taak.

We kiezen voor verantwoord temporeren

Het college heeft vanuit het zoeken naar een goede balans tussen uitvoering opgaven, lastendruk en financiële gezondheid keuzes moeten maken. Het college heeft gekozen om bij te sturen in tijd en tempo. Dit is gedaan door een drietal scenario's te schetsen en daaruit te kiezen. Het eerste scenario was "*Voortzetten van de huidige planning*". In dit scenario wordt vastgehouden aan de bestaande koers, planning en ambities zoals vastgelegd in onder andere het bestuursprogramma. Het tweede scenario was "*Verantwoord temporeren*". In dit scenario is een aantal gerichte maatregelen in kaart gebracht om de stijging van de tarieven te beperken, zonder daarbij de koers en ambities uit het bestuursprogramma los te laten. Deze maatregelen betreffen met name het temporeren van bepaalde ambities. Daarbij is ook rekening gehouden met de uitvoerbaarheid, gezien de beschikbare interne capaciteit en externe omstandigheden. Het derde scenario was "*Stagneren uitvoering bestuursprogramma*". In dit scenario zijn ingrijpende maatregelen opgenomen om de lastenstijging verder te beperken. Dit betekent ook een koerswijziging en het loslaten van een aantal ambities uit het bestuursprogramma. Het college heeft gekozen voor het scenario "*Verantwoord temporeren*". Dit scenario is uitgewerkt in deze Kadernota. Deze keuze zorgt ervoor dat ambities kunnen worden gerealiseerd in een aangepast tempo dat uitvoerbaar en betaalbaar is met behoud van de ingezette koers die vastligt in het bestuursprogramma. Daarbij blijven reeds gerealiseerde resultaten behouden en wordt voorkomen dat lasten worden doorgeschoven naar toekomstige generaties. Tegelijkertijd biedt het scenario voldoende sturingsmogelijkheden om realistisch en toekomstbestendig financieel beleid te voeren.

Reservepositie in perspectief

Aan het begin van de planperiode bevindt de reserve-omvang zich aan de onderkant van de bandbreedte uit het vastgestelde reservebeleid (25%–40% van de begrotingsomvang). Het college kiest ervoor om tijdelijk een lagere reservepositie te accepteren (minimaal 20%) om daarna in de tweede helft van de planperiode weer richting het midden van de bandbreedte te groeien. Daarmee wordt een stabiele lastendrukontwikkeling mogelijk gemaakt zonder de tarieven in het eerste jaar extra te moeten verhogen.

Cijfermatige uitwerking tariefscenario ter indicatie

Op basis van de huidige inschattingen van de kostenontwikkeling, de belastingeenheden en de bovenstaande uitgangspunten voor het tariefscenario is indicatief berekend wat de lastendrukontwikkeling wordt voor 2026. Deze komt uit op ca 11% voor huishoudens en industriële bedrijven. Voor agrarische bedrijven bedraagt de indicatieve lastendrukontwikkeling in 2026 12,6%. De lastendruk voor natuurorganisaties daalt met 13% vanwege een aanpassing van de kostentoedeling. De effecten per categorie belastingbetaler zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 6 van de bijlage.

Vervolg: technische actualisatie in oktober

Conform de P&C-cyclus ontvangt het Algemeen Bestuur in oktober een technische notitie. Deze notitie bevat de bestuursbesluiten die na vaststelling van de kadernota worden genomen, nieuwe (of veranderingen in de) autonome ontwikkelingen en een actualisatie van de belastingeenheden. Op basis van het tariefscenario en de geactualiseerde cijfers worden dan de tarieven definitief berekend (inclusief de

bandbreedte van de meerjarenraming) en vervolgens in de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 opgenomen en in november aan het AB ter vaststelling aangeboden.

BIJLAGE KADERNOTA 2026-2030

Inhoud

1.	Ontwikkelingen	15
1.1.	Programma Bestuur en omgeving.....	15
1.2.	Programma Waterveiligheid	17
1.3.	Programma Voldoende en gezond water	18
1.4.	Programma Schoon, gezuiverd water	20
1.5.	Programma Financiën, organisatie en informatie.....	21
2.	Overzicht kostenontwikkeling 2025-2030	23
2.1.	AB-besluiten na vaststelling Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029.....	23
2.2.	Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten na Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2029 ..	23
2.3.	Verwachte besluiten vóór vaststelling Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030	26
2.4.	Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling Begroting 2026 & Meerjarenraming 2027-2030	29
2.5.	Overzicht ontwikkeling loonsom.....	30
3.	Actualisatie Investeringsplanning 2025-2030.....	31
3.1.	Totaal beeld planning	31
3.2.	Totaalbeeld kapitaallasten	32
3.3.	Speciale investeringen	34
3.4.	Reguliere (vervangings)investeringen.....	35
3.5.	Financiële positie / schuld	38
4.	Demografische en economische kengetallen	40
4.1.	Demografische cijfers.....	40
4.2.	Economische groeicijfers	41
5.	Historisch en toekomstig perspectief	44
5.1	Historisch perspectief.....	44
5.2	Toekomstig perspectief: vooruitkijken naar 2050	45
6.	Uitwerking tariefscenario	47

1. Ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt per programma geschetst welke ontwikkelingen er de komende planperiode op het waterschap afkomen. Het gaat om ontwikkelingen die bestuurlijk relevant zijn of waarvan de financiële consequenties nog niet of deels bestuurlijk zijn vastgesteld.

1.1. Programma Bestuur en omgeving

Vorbereitung nieuw Waterbeheerprogramma 2028 - 2033

Het huidige waterbeheerprogramma bestrijkt de periode 2022–2027 en kende een doorlooptijd van ongeveer twee jaar in de totstandkoming. Dit betekent dat in 2025 gestart wordt met het opstellen van een plan van aanpak voor het programma voor de periode 2028–2033. De bevindingen uit de midterm review van het lopende programma, die in het najaar van 2025 wordt opgeleverd, worden hierin meegenomen.

We verkennen de grenzen van het water- en bodemsysteem

Het waterschap is een verkenning gestart naar de grenzen van het water- en bodemsysteem. We onderzoeken hoe groot veranderingen in het systeem mogen zijn voordat het niet meer naar behoren functioneert en ingrijpende maatregelen nodig zijn. Daarbij richten we ons in eerste instantie op de fysieke grenzen van het systeem, maar we kijken ook naar de haalbaarheid van aanpassingen in tijd en middelen. De huidige indeling en het gebruik van het gebied vormen het vertrekpunt. In deze verkenning worden de thema's wateroverlast, zoetwaterbeschikbaarheid, waterkwaliteit, waterveiligheid en de afvalwaterketen meegenomen. Het project levert input voor toekomstig beleid van het waterschap.

Uitval primaire processen

Door geopolitieke ontwikkelingen nemen de bedreigingen toe, wat mogelijk kan leiden tot uitval van de primaire processen. Waterschap Zuiderzeeland moet daarom weerbaarheidsmaatregelen nemen om de bedrijfscontinuïteit in belangrijke mate te waarborgen. Om dit te realiseren is een projectteam opgericht, dat in 2025 start met de kwetsbaarheden van de organisatie in kaart te brengen. Op basis van deze verkenning zullen adviezen aan het bestuur worden gepresenteerd, inclusief een inschatting van de benodigde investeringen en financiële middelen om de bedrijfscontinuïteit te ondersteunen.

Slim toezicht: van controle naar inzicht

Ons waterschap houdt toezicht op lozingen en emissies, met een sterke focus op de naleving van vergunningen. We willen dit toezicht slimmer en effectiever maken. Door thematisch en gebiedsgericht toezicht te koppelen aan meetnetdata en afvalwateronderzoek, kunnen we sneller inspelen op actuele waterkwaliteitsproblemen. We kijken daarbij verder dan alleen individuele vergunningcontroles en zoeken continu de balans tussen wettelijke verplichtingen en een doelgerichte aanpak.

Vervolg op het programma voor het landelijk gebied / Flevolands Programma Landelijk Gebied

Met de beëindiging van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) zijn ook de bijbehorende provinciale programma's stopgezet, waaronder het Flevolands Programma Landelijk Gebied (FPLG). De ambities uit het FPLG zijn overgenomen in het ambitiedocument Landelijk Gebied Flevoland. Dit document vormt een bouwsteen voor de nieuwe Omgevingsvisie Flevoland en de programmering van maatregelen in het landelijk gebied. Wij zijn actief betrokken bij de totstandkoming van zowel de omgevingsvisie als de maatregelprogrammering.

Actualisatie van de waterschapsverordening

Alle regels die het waterschap stelt met betrekking tot de fysieke leefomgeving binnen zijn beheergebied, zijn vastgelegd in de waterschapsverordening. Voor de invoering van de Omgevingswet werd dit vastgelegd in de Keur. De waterschapsverordening wordt sinds dit jaar jaarlijks geactualiseerd, waarbij we inzichten uit de praktijkervaring met de Omgevingswet en de invloed van verordeningen van andere overheden meenemen. Met het oog op een veilige, leefbare en toekomstbestendige omgeving blijven we werken aan de doorontwikkeling van de verordening. Daarbij voegen we onder meer klimaatbestendige bepalingen en aanvullende emissiebeperkende regels toe.

Klimaatmitigatie en visie op circulariteit

Circulariteit is een complexe uitdaging die verweven is met vrijwel alle werkzaamheden binnen onze organisatie. Of het nu gaat om het terugwinnen van grondstoffen, circulair inkopen, het inrichten van ketens, of het anders ontwerpen van assets met oog op materiaalgebruik — circulariteit speelt overal een rol. In 2026 wordt de visie op circulariteit voorgelegd aan het Algemeen Bestuur, waarin de huidige doelstellingen verder worden uitgewerkt en er een doorkijk wordt gegeven naar 2050, het jaar waarin het waterschap volledig circulair moet zijn.

Belang water en bodem onverminderd groot

In recente Kamerbrieven heeft het Rijk het eerdere principe "water en bodem sturend" aangepast naar "water en bodem mede bepalend" voor de inrichting van het ruimtelijk domein. Hoewel deze nuance een bredere afweging impliceert, blijft het belang van water- en bodemsystemen onverminderd groot. Voor Waterschap Zuiderzeeland werken we daarom aan een afwegingskader dat richting geeft aan onze advisering over ruimtelijke ontwikkelingen en het ruimtegebruik. Binnen dit kader staat het behoud én het versterken van de draagkracht van onze water- en bodemsystemen centraal.

Internationale samenwerking in de DWA Visie 2030: kennisuitwisseling als sleutelfactor

De Nederlandse waterschappen werken internationaal samen binnen Dutch Water Authorities (DWA). In de landelijk opgestelde DWA-visie 2030 staat kennisuitwisseling centraal. Door vanuit een eigen 'kennisagenda' internationaal samen te werken kan het waterschap gericht nieuwe kennis in huis halen, waarmee wij onze positie als professionele en zichtbare (regionale) partner kunnen versterken. Internationale kennis draagt zo bij aan het toekomstbestendig maken van het regionale waterbeheer door het waterschap. Het draagt ook bij aan aantrekkelijk werkgeverschap. Eind 2025 legt het college de uitwerking van deze visie voor aan het algemeen bestuur, inclusief de benodigde middelen.

Omgevingsgericht werken aan een toekomstbestendig beheergebied

De uitdagingen van vandaag zijn vaak complex, met veel betrokken partijen en belangen. Daarom is samenwerking en afstemming cruciaal. We hebben een duidelijke visie en aanpak nodig om prioriteiten te bepalen, de juiste partijen te betrekken en effectief te werken. Dit vraagt om een systematische en professionele werkwijze: bewuster, vaardiger, gericht en gestructureerder. We maken daarom een visie op omgevingsgericht werken die we bespreken met het AB.

Ondertussen blijft de regio volop in beweging. Binnen Samen maken we Flevoland werken we aan een vernieuwde strategische uitvoeringsagenda voor 2026-2027. Dit is ook gekoppeld aan het proces van het Ruimtelijk Arrangement (RA) en de Regionale Investeringsagenda (RIA). Als snelgroeiende regio is het belangrijk om met het Rijk heldere afspraken te maken over ruimtelijke keuzes, woningbouw, investeringen en voorzieningen. Het waterschap speelt hierin een actieve en constructieve rol, met als doel een duurzame en evenwichtige leefomgeving voor de toekomst.

Verandering in relatie tussen overheid en burgers

De relatie tussen de overheid en de burgers verandert. Door meer toegang tot informatie kunnen burgers meer invloed uitoefenen en vaker vragen stellen of verzoeken indienen. Naast de vertegenwoordiging via het Algemeen Bestuur, willen mensen steeds vaker direct meebeslissen. Als waterschap moeten we zorgvuldig overwegen wanneer en op welke manier we de samenleving betrekken bij onze activiteiten, en hoe we participatie en communicatie effectief kunnen organiseren.

Risicomanagement in het waterschap

Elke organisatie kent onzekerheden die zowel risico's als kansen met zich meebrengen. Risicomanagement helpt enerzijds om negatieve gevolgen te beperken en anderzijds om kansen te benutten. Het waterschap gaat in de komende begrotingsperiode een integraal risicobeleid opstellen met daarbij een beter afgestemd instrumentarium.

Conclusie evaluatie klimaataanpak: er is meer nodig

Uit de evaluatie van de klimaataanpak blijkt dat we goed op weg zijn richting de klimaatdoelen voor 2030. Toch zijn er op bepaalde punten extra inspanningen nodig. Om als opdrachtgever de uitbestede werkzaamheden duurzaam te laten uitvoeren, is meer inzicht en kennis vereist. Bovendien zal prijs niet altijd de doorslag moeten geven als we als waterschap een écht duurzame opdrachtgever willen zijn. Om klimaatmitigatie en -adaptatie stevig te verankeren in al onze processen en projecten, zal de value case een belangrijker rol gaan spelen. Dit instrument helpt om bewuster keuzes te maken op het gebied van klimaatmaatregelen.

Sturen op brede welvaart

Overheden worden aangemoedigd om brede welvaart centraal te stellen in hun besluitvorming, zoals geadviseerd door de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur. Dit betekent dat beleid niet alleen economisch gewin, maar ook gezondheid, gelijkheid en sociale samenhang in overweging neemt. Het waterschap kijkt daarbij naar de verdeling van positieve en negatieve effecten over verschillende regio's en groepen. Tijdens de bestuursconferentie op 1 november 2024 is hiermee een begin gemaakt. De Brede Welvaartstoets moet leiden tot concrete oplossingsrichtingen, met criteria die nog verder worden bepaald.

Om brede welvaart concreter te maken, passen we de Brede Welvaartstoets toe op twee praktijkvoorbeelden. Dit helpt ons te begrijpen hoe brede welvaart richting kan geven aan beleidskeuzes. We kijken hierbij naar een actuele casus én naar een situatie uit het verleden, om te zien hoe beleid in de

praktijk uitpakt en welke lessen we daaruit kunnen trekken. Als extra kader gebruiken we de Generatietoets, waarmee we ook de effecten op toekomstige generaties meenemen. Door zowel verleden als heden te analyseren, krijgen we beter inzicht in hoe brede welvaart beïnvloed wordt en hoe het waterschap hier in de toekomst aan kan bijdragen. In de komende periode kiezen we een passende casus en werken we verder aan duidelijke indicatoren en criteria, zodat brede welvaart meetbaar en toepasbaar wordt in onze praktijk.

Kwijtscheldingsbeleid onder de loep

Waterschap Zuiderzeeland hanteert een sociale aanpak van incasseren, met oog voor inwoners die betalingsproblemen ervaren. In lijn met het Bestuursprogramma 2023–2027 vindt momenteel een evaluatie plaats om het kwijtscheldingsbeleid te actualiseren. Daarbij wordt onder andere gekeken naar wettelijke verruimingsmogelijkheden van het beleid en het verschil in kwijtscheldingsmogelijkheden tussen waterschappen. Ook wordt een benchmark opgesteld van het beleid van gemeenten in ons beheergebied. Het Algemeen Bestuur bespreekt de uitkomsten van deze evaluatie en bepaalt of en op welke punten het beleid wordt aangepast.

Rechtmatigheidsverantwoording vergt blijvende aandacht en ontwikkeling

In 2024 heeft Waterschap Zuiderzeeland al ervaring opgedaan met een proefjaar voor de rechtmatigheidsverantwoording. Daarbij heeft het dagelijks bestuur voor het eerst zelf verantwoording afgelegd over de financiële rechtmatigheid. Vanaf verslagjaar 2025 is deze verantwoording wettelijk verplicht. Deze verandering versterkt ons rechtmatig handelen. Dit vraagt ook om blijvende aandacht in de jaren erna. Het structureel borgen van rechtmatigheid in processen, systemen en werkwijzen is een meerjarig ontwikkeltraject. Daarmee groeit de organisatie toe naar een stevig ingebedde, toekomstbestendige rechtmatigheidsverantwoording.

1.2. Programma Waterveiligheid

Oplossing financieringstekort in het Hoogwaterbeschermingsprogramma

Er was landelijk sprake van een financieringstekort binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In september 2024 heeft het Algemeen Bestuur daarom besloten een financiële bijdrage aan dit tekort te leveren. Tijdens de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen in 2024 hebben alle 21 waterschappen unaniem uitgesproken dat zij tussen 2030 en 2036 gezamenlijk € 1,25 miljard (prijsspeil 2023) extra willen investeren in het programma. Deze investering is afhankelijk van een gelijkwaardige financiële bijdrage van het Rijk. Eind april 2025 heeft het Rijk toegezegd € 1 miljard extra beschikbaar te stellen voor het HWBP. Het resterende bedrag van € 0,25 miljard zal op een later moment worden ingevuld. De waterschappen hebben deze stap positief ontvangen.

Met deze financiële oplossing komt ook een oplossing in beeld voor de financiering van de planuitwerkingsfase en realisatiefase van het project Ketelmeerdijk–Vossemeerdijk. Dit najaar wordt het ontwerp-HWBP-programma opgesteld, en dan zal blijken of de financiering rond is.

Herijking van het Hoogwaterbeschermingsprogramma

Landelijk wordt momenteel gewerkt aan een herijking van het HWBP. Deze herijking is nodig vanwege structureel gestegen kosten, een toename van de opgave en een achterblijvend realisatietempo ten opzichte van de oorspronkelijke landelijke planning. De nieuwe set afspraken die hieruit voortkomt, moet zorgen voor meer regie en sturing binnen het programma en bijdragen aan een stabielere en doelmatigere uitvoering.

Start realisatiefase Versterking IJsselmeerdijk

Op 10 juni 2025 heeft het Algemeen Bestuur van Waterschap Zuiderzeeland het investeringskrediet vastgesteld voor de versterking van de IJsselmeerdijk. Het waterschap heeft de uitvoering voorlopig gegund. Na afloop van de bezwaartermijn wordt de gunning begin juli definitief. Aansluitend starten de voorbereidingen op de uitvoering, waaronder het opstellen van het definitieve ontwerp. De werkzaamheden aan de dijk beginnen in 2026 en de planning is dat het grootste deel van de werkzaamheden is afgerond in 2030.

Zorgplicht leidend voor de planning

Waterschap Zuiderzeeland heeft als beheerder van de primaire waterkeringen een wettelijke zorgplicht om te zorgen voor veilige dijken die voldoen aan de vastgestelde normen. Naast deelname aan het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) beschikken we over een eigen versterkingsplanning, waarmee we de continuïteit van onze versterkingsopgave ook op niveau van ons beheergebied willen waarborgen, mits dit binnen acceptabele kosten mogelijk is. Dit stelt ons in staat om voortvarend te blijven handelen, ook bij landelijke onzekerheden in financiering of planning. Daarnaast brengen we in beeld of kleinere, niet onder het HWBP vallende versterkingen mogelijk zijn. Een dergelijke maatregel kunnen we mogelijk integreren in ons reguliere beheer en onderhoud.

Versterking Oostvaardersdijk: voorbereiding en samenwerking

Het dijkversterkingsproject Oostvaardersdijk (tussen Knardijk en Houtribdijk) begint met de verkenning in 2027, als onderdeel van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Om de veiligheidsaspecten van de kering goed in kaart te brengen, wordt in 2025 een voorverkenningstraject opgestart. Dit stelt ons in staat de planning van de versterkingsopgave te sturen en ons te positioneren als betrouwbare partner binnen de HWBP-alliantie. Daarnaast vormt het een stevige basis voor samenwerking met het gebiedsproces Waterfront. In juli 2025 wordt aan het Algemeen Bestuur een voorstel gepresenteerd om dit voorverkenningstraject te starten, inclusief het benodigde voorbereidingskrediet.

Beoordeling van primaire keringen

Van 2023 tot 2035 loopt de tweede beoordelingsronde van de primaire waterkeringen. Waterschappen die in de eerste beoordelingsronde voorlopige oordelen hebben opgesteld, moeten deze vóór 1 januari 2029 omzetten naar een definitief oordeel. Dit betreft vijf van onze tien dijktrajecten; de andere vijf, die al een definitief oordeel hebben, worden na 2029 weer beoordeeld. In de komende jaren worden de beoordelingsrapportages ter kennisname aan het Algemeen Bestuur voorgelegd. In 2027 volgt een evaluatie van het beoordelingsproces, de vastgestelde areaalplanning van de tweede beoordelingsronde en een voorstel voor de kosten van 2029 en verder.

Innovatieproject Natuurwaarderingsmethodiek

Als waterschap zijn we van plan om het innovatieproject natuurwaarderingsmethodiek op te pakken. We ontwikkelen daarbij een uniforme tool voor het waarderen van natuuraspecten in dijkversterkingsprojecten. Deze tool maakt het mogelijk om consistent en effectief met natuur om te gaan. De kosten van dit project worden volledig gedekt door een subsidie van het HWBP. Waterschap Zuiderzeeland zet zich actief in voor duurzaamheid, een thema dat hoog op de agenda staat, net als bij veel andere waterschappen. Om duurzaamheid te concretiseren, heeft het Algemeen Bestuur de Agenda Biodiversiteit opgesteld. Het integreren van natuuraspecten sluit goed aan bij de Programmatische Aanpak Duurzaamheid en Ruimtelijke Kwaliteit van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

1.3. Programma Voldoende en gezond water

Watersysteemtoetsing

In 2025 toetsen we of het watersysteem voldoet aan de wateroverlastnormen. Uit de watersysteemtoets komen gebieden naar voren die niet voldoen aan de inundatienormen; er is dan sprake van een wateropgave. Het waterschap onderzoekt in de periode na de watersysteemtoetsing welke mogelijkheden bestaan om de wateropgave op te heffen. Hierbij kan worden gedacht aan aanpassingen aan het watersysteem. Daarbij brengt het waterschap in het kaart welke kosten daarmee gemoeid zijn. In geval een wateropgave niet op een maatschappelijk aanvaardbare wijze kan worden opgelost, gaat het waterschap in gesprek met de provincie over het herzien van de vigerende inundatienormen.

Bodemdaling

Vanwege de vernattingsproblematiek in enkele bodemdalingsgebieden in ons beheergebied, is het waterschap betrokken bij het gebiedsproces bodemdaling. Het doel van het gebiedsproces is om kennis te ontwikkelen over haalbare en kansrijke strategieën voor het grondgebruik in gebieden die door voortgaande bodemdaling in de toekomst vernatten, waardoor voortzetting van het huidige agrarische grondgebruik aldaar niet meer mogelijk is.

Het plan is om in de periode 2026 – 2028 verschillende pilots uit te voeren. Het college legt in 2025 een voorstel voor aan het Algemeen Bestuur over de pilots en de financiering daarvan. Een aantal pilots is gericht op tijdelijke aanpassing van peilen en ingrepen in het regionale en lokale watersysteem, en anderen op het ontwikkelen van andere verdienmodellen.

Zoetwaterbeschikbaarheid

In juni 2025 stemde het AB in met de Uitgangspuntennotitie Zoetwaterbeschikbaarheid. Onderdeel van de uitgangspuntennotitie is een uitvoeringsprogramma. Een van de maatregelen in het uitvoeringsprogramma is een verkenning naar de mogelijkheden om, in periodes dat in het IJsselmeergebied voldoende water beschikbaar is, dit water te gebruiken voor aanvulling en doorspoeling van nieuwe wateraanvoergebieden. Op basis van de uitkomsten van de verkenning kan het Algemeen Bestuur besluiten over het vervolg.

Kaderrichtlijn water

Begin 2025 kwamen de resultaten van de landelijke KRW-tussenevaluatie beschikbaar. Hieruit blijkt dat doelen van de KRW naar verwachting in 2027 niet gehaald worden. In 2023 heeft de minister van I&W een landelijk KRW-Impulsprogramma opgezet. Vanuit dit programma wordt maximaal ingezet op een zo'n groot mogelijk doelbereik in 2027. Op basis van afspraken binnen dit Impulsprogramma zet het waterschap alle

zeilen bij om zo veel mogelijk aan de doelen van de KRW te voldoen. Hiervoor zijn we al bezig of zullen we onder andere de volgende activiteiten oppakken:

- monitoren in biota om tot een betrouwbaarder toestandsoordeel te komen voor chemisch moeilijk te analyseren stoffen, voeren we (biota)monitoring uit om tot een betrouwbaarder toestandsoordeel te komen;
- extra monitoren bij de AWZI's, in regenwaterriolen en in rioolstrengen (brononderzoek) om na te kunnen gaan of er extra emissiemaatregelen nodig zijn;
- het doorlopend actualiseren van directe lozingsvergunningen en samen met de provincie gesprekken voeren met de gemeenten en de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek over het actualiseren van vergunningen voor lozing op het riool;
- onderzoek naar de wenselijkheid van het versterken van Toezicht en Handhaving;
- nagaan of onze AWZI's voldoen aan de wettelijke lozingseisen. Afhankelijk van de uitkomsten, zullen er aanvullende maatwerkvoorschriften worden opgesteld;
- het vervangen van de gecreosoteerde oeverbeschoeiing de Noordoostpolder;
- nagaan of extra emissiebeperkende maatregelen kunnen worden opgenomen in de Waterschapsverordening;
- de herkomstanalyse van nutriënten actualiseren en op basis van de uitkomsten voorstellen doen voor aanpassing van de nutriëtnormen; naar verwachting zal op basis hiervan ook de begrenzing van enkele waterlichamen worden aangepast;
- voorstellen doen voor de actualisatie van de doelen voor de biologische KRW-parameters algen, waterplanten, macrofauna en vis.

De provincie moet de voorstellen voor de geactualiseerde biologische en nutriëntendoelen vaststellen. Deze worden vastgelegd in het provinciale Waterprogramma. Het waterschap legt vervolgens de geactualiseerde doelen vast in het Waterbeheerprogramma.

Ook van rijk verwachten we actie, zoals het aanscherpen van het productenbeleid, het herzien van normen voor de stofgroep PAK en een aantal zware metalen, het aanpassen van het toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen en biociden en het opstellen van emissie- en reductieplannen voor deze stoffen. Ook wordt het rijk gevraagd om een uniforme motivatie op te stellen voor uitzonderingsgronden.

Herijking van het Actieplan Bodem en Water

Met het Actieplan Bodem en Water (ABW) draagt het waterschap bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit en het verduurzamen van de landbouw. De implementatie van de maatregelen bleef echter de afgelopen jaren achter bij de verwachtingen. In 2024 begonnen de provincie en het waterschap met gesprekken over een herziening van het ABW, wat begin 2025 resulteerde in een bestuurlijke opdracht om de ABW-samenwerking te herzien. Hierbij staan de doelen van de Kaderrichtlijn Water centraal en wordt het initiatief bij de grondgebruiker gelegd, met een ondersteunende rol voor het ABW. Dit moet leiden tot een nieuwe samenwerkingsvorm, waarin de agrarische sector een belangrijke rol speelt in het ontwikkelen van initiatieven. Op deze manier sluit het ABW aan bij de landbouwvisie van de provincie.

Monitoren van grondwaterkwaliteit

In 2024 zijn we begonnen met het in kaart brengen van de kwaliteit van het ondiepe grondwater. Begin 2025 heeft RHDV advies gegeven over geschikte startlocaties en de te monitoren stoffenparameters. In 2026 willen we dit verder uitwerken in een monitoringsplan. Mogelijk is het nodig om het bestaande grondwatermeetnet aan te passen en extra peilbuizen te plaatsen. We verwachten in 2027, zoals in het bestuursprogramma afgesproken, daadwerkelijk te kunnen starten met de monitoring.

Waterkwaliteitsverbetering door baggeren

In stedelijke gebieden kan overmatige kroosontwikkeling onder bepaalde omstandigheden worden aangepakt door middel van waterkwaliteitsbaggeren. Bij deze methode wordt extra bagger verwijderd in vergelijking met regulier baggeren. Met behulp van ecologische modellering is een tool ontwikkeld voor stedelijke gebieden die aangeeft of waterkwaliteitsbaggeren op een specifieke locatie effectief kan bijdragen aan het herstellen van de waterkwaliteit. Deze tool zal in 2025 beschikbaar komen, waarna we deze gaan inzetten in Lelystad en Zeewolde, waar waterkwaliteitsbaggeren een waardevolle maatregel kan zijn. Hierbij wordt ook gekeken naar de mogelijke meerkosten van het waterkwaliteitsbaggeren.

Kwantiteitsmeetnet Oppervlaktewater

In 2024 zijn verschillende meetpunten, die live waterstanden meten, opgeknapt en verbeterd. Dit draagt bij aan de wens om een beter en actueler overzicht te krijgen van de waterstanden in het watersysteem. In 2025 onderzoeken we mogelijkheden om het meetnet verder te optimaliseren. Indien blijkt dat uitbreiding noodzakelijk is, wordt een voorstel, inclusief de financiële gevolgen, aan het Algemeen Bestuur voorgelegd.

Beheer tegen het licht

De afgelopen jaren zijn er verschillende beleidsontwikkelingen geweest die invloed hebben op het beheer van watergangen. Zo wordt er in de loop van 2025 een nieuwe gedragscode voor duurzaam beheer en onderhoud vastgesteld, is er een verplichting om bufferstroken langs watergangen aan te houden, en hebben aangelanden via het uitdaagrecht de mogelijkheid om zelf onderhoud uit te voeren. Bovendien bepaalt het Algemeen Bestuur in 2025 de ambitie op het gebied van biodiversiteit. Op basis van deze ontwikkelingen herzien we het beheer van onze watergangen op een integrale manier, wat mogelijk leidt tot bestuurlijke keuzes.

Nieuwe subsidieaanvraag voor agrarisch waterbeheer

Voor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) is in de tweede tranche van de impuls gelden nog een bedrag van 500.000 euro aan subsidie gereserveerd voor Zuiderzeeland. We zijn van plan om hiervoor in de loop van 2025 een subsidieaanvraag in te dienen. De beoogde maatregelen moeten uiterlijk eind 2027 zijn uitgevoerd. In het kader van onze inzet voor het landelijk gebied willen we het Actieplan Bodem en Water en het DAW beter verbinden, en daarbij houden we ook rekening met de programmering van de provincie Flevoland. Het streven is meer samenhang en synergie te creëren tussen de verschillende programma's.

Vorbereiding nieuwe Deltabeslissingen: Deltaprogramma IJsselmeergebied en zoetwater

Het Deltaprogramma IJsselmeergebied richt zich op orde houden van de waterveiligheid en de zoetwatervoorziening en het vergroten van de flexibiliteit. Het Deltaprogramma Zoetwater heeft als doel om Nederland in 2050 weerbaar te maken tegen zoetwatertekorten. In 2025 worden aanvullende beleidsadviezen opgesteld als voorbereiding op nieuwe deltabeslissingen. Deze adviezen bouwen voort op bestaande scenario's en spelen in op actuele uitdagingen zoals zeespiegelstijging, droogte en wateroverlast. De focus ligt op het behoud van een flexibel peilbeheer en het versterken van de waterveiligheid en zoetwatervoorziening in het gebied.

Ook voor het gebied in en rond Flevoland worden maatregelenpakketten uitgewerkt die bijdragen aan een robuuster watersysteem. Hoewel de exacte invulling en financieringsbehoefte nog niet vaststaan, wordt verwacht dat ook Waterschap Zuiderzeeland een bijdrage zal leveren via cofinanciering.

1.4. Programma Schoon, gezuiverd water

Renovatie en Uitbreiding AWZI Dronten

Naast dat renovatie van verschillende onderdelen van de AWZI Dronten nodig is, zal de groei van woningen, inwoners en bedrijvigheid leiden tot een toename van de afvalwateraanvoer. Dit vraagt om maatregelen om de capaciteit van de AWZI te vergroten. In 2025 zal een plan worden uitgewerkt, met als doel in 2026 een voorstel voor besluitvorming aan het Algemeen Bestuur voor te leggen. Daarnaast moet worden besloten of de twee slibgistingstanks in de toekomst gebruikt blijven. Als dit het geval is, zal er voor 2030 een civiele renovatie nodig zijn. De gemeente Dronten heeft aangegeven het gebied rondom het station, waar de AWZI zich bevindt, te willen ontwikkelen voor woningbouw. Wat de gevolgen hiervan zijn, is momenteel nog onduidelijk, en zal in de komende tijd worden besproken met de gemeente.

AWZI Tollebeek

Op de AWZI Tollebeek staan forse renovaties op het programma van de voorbezinktank (o.a. afdekking), de vernieuwing van de beluchting en de capaciteit van de bandindikker voor het indikken van slib moet worden vergroot. Ook voor deze AWZI geldt dat er groei wordt verwacht van inwoners, maar ook vanuit de (visverwerkende-)industrie op Urk. Daarnaast is er ook sprake van een hoge discrepantie op de AWZI Tollebeek. De groei van het aanbod van afvalwater kan tot gevolg hebben dat de AWZI dan de maximumcapaciteit bereikt en mogelijk niet meer aan de effluenteisen kan blijven voldoen. Er zijn nu een tweetal maatregelen in beeld om de zuiveringscapaciteit te vergroten. Dit zijn een voorbehandeling van het afvalwater van de visindustrie (gemaal Stortemelk) en behandeling van het rejectiewater van de slibverwerking (gisting en ontwatering). De planning van deze investering is wel afhankelijk van het tempo waarin het aanbod van afvalwater groeit. Op dit moment is dit nog onzeker vanwege o.a. levering van drinkwater aan de industrie en het al dan niet beschikbaar zijn van alternatieven. Vooralsnog is er in de investeringsplanning van uit gegaan dat realisatie van de uitbreiding niet voor het einde van de planperiode noodzakelijk is. De ontwikkelingen worden nauwlettend in de gaten gehouden.

Scenariodenken in Zuiveringskring AWZI Zeewolde

In 2025 wordt een scenariostudie uitgevoerd om beter inzicht te krijgen in de ontwikkelingen in het gebied en hoe het afvalwatersysteem hierop ingericht kan worden. Verschillende scenario's worden beschreven en doorgerekend (inclusief financiën en value case), wat resulteert in een voorkeur die in 2026 aan het bestuur van de gemeente Zeewolde en Zuiderzeeland zal worden voorgelegd.

Herziening Beleidskader Bedrijfsafvalwater

Gezien de ontwikkelingen rondom de aanvoer van bedrijfsafvalwater en de benodigde aanpassingen van het transportstelsel en de AWZI's, is een herziening van het beleidskader noodzakelijk. Het huidige beleid gaat uit van het zoveel mogelijk afvoeren van bedrijfsafvalwater naar de AWZI, maar de vraag is of dit op lange termijn houdbaar is. De herziening en herformulering van het beleidskader zullen plaatsvinden aan de hand van verschillende casussen, wat zal resulteren in een voorstel voor het bestuur.

Beleidsevaluatie afvalwater buitengebied

In 2025 wordt de evaluatie van de werking van de huidige IBA's afgerond en zal aanleiding zijn om met stakeholders gesprekken te voeren over de huidige en toekomstige situatie. Om vervolgens het beleid ten aanzien van het buitengebied vorm te geven. De planning is om in de loop van 2027 de eigenaren en gebruikers van IBA's meer duidelijkheid moet worden gegeven over het vervolg.

Business case opwerking cellulose Zeewolde

De installatie voor het terugwinnen van cellulose uit afvalwater is operationeel. Momenteel worden gesprekken gevoerd met de beoogde afnemer over de opwerking van de cellulose, zodat deze circulair kan worden ingezet in de productie van papier en karton. Naast de technische aspecten van de opwerking, moet ook duidelijk worden wat de kosten hiervan zijn. Zoals toegezegd bij het AB-besluit voor de investering in de fijnzeefinstallatie (AB december 2022), wordt dit geagendeerd in het Algemeen Bestuur.

Emissietoets AWZI's

Als onderdeel van de KRW-tussenevaluatie wordt een emissietoets uitgevoerd op het effluent van alle AWZI's, gericht op zowel nutriënten als microverontreinigingen. Zodra de resultaten beschikbaar zijn, wordt gekeken naar de gevolgen en wordt bepaald in hoeverre aanvullende maatregelen nodig zijn. Hierbij wordt onder andere gedacht aan procesoptimalisaties, zoals verbeterde processturing en extra beluchtingscapaciteit. De uitkomsten zullen ook dienen als input voor situaties waarin aanpassingen of uitbreidingen voor AWZI's al in overweging worden genomen.

Watervoorziening Noordelijk Flevoland

In 2024 is het gebiedsproces Watervoorziening Noordelijk Flevoland van start gegaan, naar aanleiding van beperkingen in de drinkwaterlevering voor de industrie. In dit proces wordt ook gekeken naar de bestaande knelpunten in het afvalwatersysteem, met name voor de uitbreiding en vestiging van nieuwe bedrijven. Op Urk vragen de ontwikkelingen rondom Port of Urk (het nieuwbouw industrieterrein) en het bestaande gebied om een specifieke uitwerking van de watervoorziening. De vraag is hoe zowel de bestaande als nieuwe bedrijven van water kunnen worden voorzien en welke mogelijkheden er zijn voor hergebruik van afvalwater. De stuurgroep heeft een opdracht geformuleerd en de werkgroep is inmiddels van start gegaan. Zuiderzeeland is zowel in de stuurgroep als de werkgroep vertegenwoordigd.

Inspelen op de Europese richtlijn stedelijk afvalwater

Na de vaststelling van de Europese richtlijn stedelijk afvalwater door de EU, is het nu aan de landen om deze richtlijn nationaal uit te werken. Vooruitlopend hierop worden de verwachte consequenties voor ZZL in kaart gebracht en in de tijd gezet. Het doel is om, als maatregelen op AWZI's getroffen worden om het systeem op orde te houden, deze zo uit te voeren dat ze tevens voldoen aan de eisen van de richtlijn.

Warmtelevering Almere

Het waterschap is benaderd door een extern bedrijf dat warmte uit gezuiverd rioolwater wil winnen en omzetten naar een temperatuur geschikt voor stadswarmte. Het waterschap is hierover in gesprek met de gemeente Almere om de mogelijkheden te verkennen. Naar verwachting zal dit in 2025 resulteren in een intentieovereenkomst, waarna de verdere uitwerking in 2026 zal beginnen.

Aankoop grond Almere

Het waterschap voert gesprekken met de gemeente Almere over de aankoop van omliggende gronden nabij de AWZI. Deze gesprekken zijn ontstaan door de verwachte groei van Almere in de toekomst, waarvoor uitbreiding en mogelijk aanvullende zuiveringstechnieken en grondstofwinning nodig zijn. Hiervoor is extra ruimte vereist.

1.5. Programma Financiën, organisatie en informatie

Aantrekkelijke werkgever in een krappe arbeidsmarkt

Om een aantrekkelijke werkgever te blijven, investeren we actief in het welzijn en de ontwikkeling van onze medewerkers. In een krappe arbeidsmarkt is het belangrijk om zichtbaar en onderscheidend te zijn. Daarom zetten we de komende jaren extra in op werving en profilering, zodat we onze reputatie als betrokken en toekomstgerichte werkgever kunnen versterken. Dit helpt ons om voorbereid te zijn op de toenemende complexiteit van onze opgaven. Daarnaast bouwen we aan duurzame relaties met

onderwijsinstellingen, van mbo tot universiteit, om jong talent aan te trekken en te behouden. Zo zorgen we voor een continue instroom van nieuwe professionals binnen onze organisatie.

Continu ontwikkelen als organisatie

Om ons waterwerk goed te kunnen blijven uitvoeren, richten we ons op het versterken van onze cultuur, leiderschap en de ontwikkeling van benodigde vaardigheden. Een meerjarig ontwikkelplan voor cultuur, leiderschap, kennis en vaardigheden zal ons hierbij ondersteunen. Ook vitaliteit en welzijn, evenals de mogelijkheden voor training en ontwikkeling van medewerkers, worden belangrijke speerpunten, wat bijdraagt aan de interne mobiliteit en vermindert de noodzaak om extern talent aan te trekken. Daarnaast maken we creatief gebruik van technologie, zoals AI en data-analyse, om proactief in te spelen op de veranderende behoeften van (potentiële) medewerkers en de organisatie.

Facilitaire ondersteuning: meebewegen met groei en verandering

De groei van ons personeelsbestand en de veranderende manier van werken zorgen voor extra druk op onze facilitaire diensten en huisvesting. Om onze medewerkers optimaal te ondersteunen, benutten we de beschikbare voorzieningen zo efficiënt mogelijk. Tegelijk vraagt deze toename in gebruik om gerichte aandacht. Alleen zo kunnen we blijven voorzien in een werkomgeving die aansluit bij de behoeften van nu én straks.

Verdiepen in quantumtechnologie: kansen én risico's begrijpen

Quantum computing luidt een technologische revolutie in met grote gevolgen voor data-analyse, simulatie, optimalisatie en beveiliging. Quantumcomputers kunnen extreem complexe berekeningen razendsnel uitvoeren, ver voorbij de mogelijkheden van klassieke systemen. Deze enorme rekencapaciteit opent de deur naar nieuwe toepassingen, maar brengt ook serieuze beveiligingsrisico's met zich mee. Zo kunnen bestaande versleutelingen in theorie worden gekraakt, zelfs die gebaseerd op blockchaintechnologie. Daarom is het essentieel dat we ons nu al verdiepen in de implicaties van quantumtechnologie – zowel de kansen als de bedreigingen – zodat we tijdig kunnen anticiperen op deze fundamentele verandering.

2. Overzicht kostenontwikkeling 2025-2030

In dit hoofdstuk wordt de kostenontwikkeling voor de komende planperiode beschreven aan de hand van inmiddels al genomen besluiten, autonome (prijs)ontwikkelingen en besluiten die in voorbereiding zijn.

In het traject van opstellen van de kadernota heeft het college een aantal scenario's uitgewerkt. De voorkeur van het college gaat daarbij uit naar het scenario "Verantwoord temporiseren". De kosten in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op dit voorkeursscenario. Dit scenario gaat onder andere uit van een temporisatie van het doelbereik van de biodiversiteitsagenda, het scenario "Bestendig en pro-actief" uit de digitale strategie en de realisatie van één project in het nationaal groeifonds. Er vindt in dit scenario ook nog geen aanpassing plaats van de omvang van de post onvoorzien. In een bijlage bij het AB voorstel over de kadernota wordt uitgebreider ingegaan op de uitwerking van de scenario's en de keuzes die daarbij in kaart zijn gebracht.

2.1. AB-besluiten na vaststelling Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029

In onderstaande tabel is weergegeven welke besluiten het AB heeft genomen sinds de vaststelling van de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029.

Bestuursbesluiten na vaststelling Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029	2026	2027	2028	2029	2030	Loonsom?
Bestuur en omgeving						
Plan van aanpak op hoofdlijnen Adviesrapport Beleidshuis	0,3	0,3	0,3	0,0	0,0	Ja
Bijdrage GR GBLT	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	Nee
Voldoende en gezond water						
Waterbeschikbaarheid	0,9	0,6	0,4	0,5	0,3	Deels
Bijdrage GR Aqualysis	0,1	0,1	-0,1	0,1	0,1	Nee
Financiën, organisatie en informatie						
Bijdrage GR Het Waterschapshuis	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Nee
Bijdrage GR Flevolands Archief	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Nee
Totaal³	1,6	1,3	0,9	0,9	0,7	

Tabel 2.1 – Genomen AB besluiten na vaststelling van de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029

2.2. Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten na Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2029

Hieronder worden de autonome ontwikkelingen en de collegebesluiten weergegeven die hebben plaatsgevonden na vaststelling van de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029. De huidige begroting en meerjarenraming loopt tot en met het jaar 2029. In de basis van de Kadernota is voor het jaar 2030 het kostenniveau van het jaar 2029 als uitgangspunt genomen.

Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten na Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2029	2026	2027	2028	2029	2030	Loonsom?
Prijzontwikkelingen (diverse programma's)						

³ De bedragen in bovenstaande tabel zijn afgerond op veelvouden van 100.000. Daarom kan de totaaltelling niet goed lijken. Dat heeft te maken met afrondingsverschillen.

Inflatie-ontwikkeling	0,9	1,0	1,0	1,0	2,2	Nee
Loonontwikkeling	0,4	0,5	0,6	0,9	3,2	ja
Bestuur en omgeving						
(Vervallen) opbrengsten zon IJsselmeerdijk	-	-	-	0,9	0,9	Nee
<i>Kostenneutraal: gelijk aan de vervallen kapitaallasten⁴</i>						
Bijdrage WOZ kosten	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	Nee
Waterveiligheid						
Mutatie solidariteitsbijdrage HWBP ⁵	0,3	-0,1	0,2	0,4	3,9	Nee
Voldoende en gezond water						
Meerjaren onderhoudsplan waterbeheer (collegebesluit)	-0,1	0,2	0,5	1,2	1,0	Nee
Meerjaren beheer onderhoudsplan gemalen, incl energie (collegebesluit)	0,5	0,2	0,1	0,0	0,0	Nee
Schoon, gezuiverd water						
Meerjaren onderhoudsplan zuiveringen (collegebesluit)	0,5	0,2	0,2	0,2	0,3	Nee
Financiën, organisatie en informatie						
Baten DAW impulsregeling	-0,2	-0,1	-	-	-	Nee
Opleidingskosten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	
Meerjaren onderhoudsplan Dienstverlening & Informatie (collegebesluit)	0,0	-0,2	-0,3	-0,2	0,2	Nee
Kapitaallasten (incl. financieringslasten HWBP)	-0,3	0,1	0,4	-0,2	1,2	Nee
Totaal⁶	2,3	2,1	3,0	4,5	13,2	

Tabel 2.2 – Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten

Inflatie-ontwikkeling

De raming van de algemene / prijsontwikkelingen wordt in de kadernota en de meerjarenbegroting gebaseerd op voorspellingen van gerenommeerde instellingen zoals het Centraal Planbureau (CPB) en De Nederlandsche Bank (DNB). Daarbij wordt gekeken naar voorspellingen van algehele prijsstijgingen (prijs Bruto Binnenlands Product en de Consumentenprijsindex). Het CPB en DNB publiceren geen voorspellingen van prijsontwikkeling op het gebied van Grond, weg- en waterbouw.

Voor 2026 is uitgegaan van een inflatiepercentage van 2,7%. Voor de jaren daarna zijn de voorspellingen gemiddeld iets lager en is rekening gehouden met een inflatiepercentage van 2,4%. Dit ligt in lijn met de ramingen uit de B&MR 2025-2029. Voor 2026 ligt het percentage iets hoger dan de vastgestelde meerjarenraming en is er sprake van een kostenverhogend effect van ca € 0,3 miljoen. Voor de jaren vanaf 2026 is de inflatieverwachting vergelijkbaar en het kosteneffect te verwaarlozen. Het jaar 2030 is aan de planperiode toegevoegd. Het effect hiervan is € 1,2 miljoen ten opzichte van het basisjaar 2029 uit de vastgestelde B&MR 2025-2029.

Naast de reguliere inflatie is de verwachting dat de inflatieontwikkeling voor 2025 ca € 0,5 miljoen hoger uitvalt dan begroot. Dit is ook gemeld in de eerste prognose van het jaarresultaat in de AB vergadering van juni. De hogere prijsontwikkeling in 2025 heeft ook een doorwerkend effect naar de komende jaren. Hiermee is in deze kadernota rekening gehouden. Bij de opstelling van de technische notitie zullen ramingen voor prijsontwikkelingen worden geactualiseerd op basis van de inzichten en voorspellingen van het CBP/DNB van dat moment.

⁴ Met het stoppen van dit project vervallen zowel deze opbrengsten als ook de kapitaallasten voor dezelfde omvang (dwz. kostenneutraal). Deze financiële effecten worden toegelicht onder kapitaallasten op pagina 26.

⁵ Dit betreft geen nieuwe ontwikkeling. Op basis van de meest recente inschatting van de Unie van Waterschappen is valt de bijdrage in 2028 en 2029 hoger uit dan in 2027. Deze (technische) mutatie komt vanwege de toevoeging van 2028 en 2029 aan de planperiode.

⁶ De bedragen in bovenstaande tabel zijn afgerond op veelvouden van 100.000. Daarom kan de totaaltelling niet goed lijken. Dat heeft te maken met afrondingsverschillen.

In de praktijk wordt de inflatieruimte binnen het waterschap centraal in de begroting opgenomen en worden budgetten niet "automatisch" verhoogd. Daar waar prijsontwikkelingen daadwerkelijk worden ervaren, kan een beroep worden gedaan om de centrale inflatieruimte.

Loonontwikkeling

In de CAO is afgesproken dat lonen in 2026 worden geïndexeerd met 1% en met de consumentenprijsindex. Ten opzichte van de B&MR 2025-2029 leidt dit tot een verwachte verhoging van de loonsom met € 0,2 miljoen. Voor de verwachte ontwikkeling van lonen / CAO vanaf het jaar 2027 is in de kadernota en de begroting en meerjarenraming gekeken naar de voorspelling van het CPB (loonvoet sector overheid). Dit komt neer op een jaarlijkse verhoging tussen 4,2% en 5,1%. Verder leiden de CAO-afspraken (tezamen met loonkosten voor het bestuur) voor het jaar 2025 tot ca € 0,3 miljoen hogere lasten per jaar, die doorwerken naar de verder jaren van de planperiode.

Op 15 december 2020 heeft het AB de kaders en systematiek voor het werken met de loonsom vastgesteld. Hierin is opgenomen dat de kosten voor vervanging bij (langdurige) ziekte niet worden begroot. Hetzelfde geldt voor vervanging bij vacatures (duurdere inhuur dan de vacatureloonsom) die eveneens niet wordt begroot. Bij ziektevervanging en vacatures wordt steeds de meest passende oplossing gezocht, rekening houdend met de mogelijkheden tot uitstel en urgentie van activiteiten. Waar nodig wordt het AB gevraagd om bijsturing van de begroting.

Mutatie tov B&MR 2025-2029	2026	2027	2028	2029	2030
Doorwerkend effect CAO 2025	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Effect CAO jaar 2026 en ramingen CPB 2027 en verder	0,1	0,2	0,3	0,6	0,6
Toevoeging nieuw jaar aan planperiode					2,3
Totaal	0,4	0,5	0,6	0,9	3,2

Tabel 2.3. Loonontwikkeling tov B&MR 2025-2029

Bijdrage WOZ kosten

De bijdrage van de waterschappen voor de uitvoeringskosten van de WOZ kosten stijgen vanaf 2026. Voor waterschap Zuiderzeeland gaat het om een stijging van de bijdrage met ruim € 0,2 miljoen.

Meerjaren beheer en onderhoudsplannen

Jaarlijks worden de meerjaren onderhoud- en beheerplannen Voor Waterbeheer, Zuiveringen en gemalen en Dienstverlening en informatie geactualiseerd door het college, conform de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie. De resultaten hiervan zijn meegenomen in het begrotingsproces en de kadernota.

Waterbeheer

Voor waterbeheer leidt de actualisatie van het MJOBP tot een toename van de lasten van € 2,8 miljoen over de gehele planperiode. Deze toename doet zich met name voor vanaf 2028. Op basis van veldinspecties is meer onderhoud aan waterlopen nodig dan eerder gepland. De hoeveelheid baggerwerk valt juist mee. Maatregelen met betrekking tot de implementatie van de klimaataanpak leiden tot aanvullende kosten van € 0,4 miljoen per jaar.

Gemalen

Het beheer- en onderhoudsplan voor gemalen laat met name in de jaren 2026 en 2027 een stijging zien. Deze hangt voornamelijk samen met incidentele grotere onderhoudskosten in die jaren. Daarnaast is er sprake van een beperkte stijging van de energielasten. Het energieverbruik is in het MJOBP gebaseerd op het gemiddelde in de afgelopen 5 jaar. De prijzen zijn gebaseerd op de forwardmarkt ten tijde van het opstellen van het MJOBP (feb/mrt 2025). Bij de opstelling van de technische notitie zullen de energieprijzen worden geactualiseerd op basis van de actuele marktomstandigheden (dit geldt ook voor het energieverbruik op de AWZI's).

Zuiveringen

Voor het zuiveren van afvalwater wordt met name in 2026 een stijging voorzien vanwege eenmalige onderhoudsuitgaven. Er is daarnaast sprake van een beperkte stijging van de energielasten en er is rekening gehouden met aanvullende kosten voor gebruik van HVO-diesel bij het interne slibtransport. De energiestrategie gaat uit van het elektrificeren van het slibtransport voor 2030. Toepassing van HVO-diesel is in de ogen van het college op dit moment echter beter haalbaar.

De renovatie en verduurzaming van de AWZI Almere zal vanaf 2027 (na ingebruikname) leiden tot wijzigingen in de exploitatielasten en nieuwe contracten (voor onder andere de verkoop van groen gas, afzet van CO2 en dosering van poederkool). De contracten hiervoor moeten nog worden afgesloten. In dit

MJOBP is uitgegaan van de cijfers die hiervoor bij de besluitvorming in het AB zijn gehanteerd. In MJOBP voor 2027-2031 zullen de cijfers worden geactualiseerd op basis van de meest recente inzichten van dat moment.

Dienstverlening en informatie

Het meerjaren beheer en onderhoudsplan voor dienstverlening en informatie laat over het geheel van de planperiode een daling zien, die gemiddeld uitkomt op € 0,1 miljoen per jaar. Dit komt voornamelijk door bijstelling van kengetallen achter de raming van facilitaire diensten op basis van werkelijke kosten in de afgelopen jaren.

DAW impulsregeling

In 2024 is de eerste subsidie-tranche aangevraagd toegekend van in totaal € 0,7 miljoen voor de DAW-impulsregeling. Deze leidt tot verwachte baten van € 0,2 miljoen in 2026 en € 0,1 miljoen in 2027. In 2025 zal naar verwachting een aanvraag gedaan worden voor een tweede tranche. Vanuit voorzichtigheid en omdat er nog keuze gemaakt moeten worden over projecten die hiervoor in aanmerking komen, is in de kadernota nog geen rekening houden met eventuele baten die voortkomen uit de 2e tranche.

Opleidingskosten

Vanwege de groei van het aantal medewerkers nemen ook de opleidingskosten toe. In lijn met de afspraak in het kader van Vitaal ZZL 2025 (AB september 2024) is in de kadernota rekening gehouden met een verhoging van het opleidingsbudget. De verhoging is gebaseerd op de werkelijke kosten van het voorgaande jaar. Het totale opleidingsbudget blijft binnen de afspraken van de CAO.

Kapitaallasten (incl. vervallen opbrengsten zon IJsselmeerdijk)

Ten opzichte van de B&MR 2025-2029 is er in 2026 sprake van een daling van de kapitaallasten. In de jaren daarna is per saldo een toename van de kapitaallasten te zien. Deze worden deels veroorzaakt door verschuivingen/actualiseren van investeringen, een dalende korte rente, maar er zijn ook een aantal grotere mutaties te onderscheiden, waarvan de grootste hieronder worden uitgelicht:

- Financieringslasten HWBP: Voor versterkingen van keringen in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) ontvangt het waterschap HWBP subsidie vanuit het HWBP. Deze subsidiebedragen zijn gemaximeerd en lopen niet gelijk op met de uitgaven. Vooral bij de realisatiefase van de IJsselmeerdijk (waar grote kasstromen mee gemoeid zijn), laat de prognose van uitgaven en inkomsten zien dat uitgaven in de eerste jaren hoger zullen liggen dan de (gegarandeerde) subsidie-inkomsten. Deze verschillen leiden tot aanzienlijke extra rentelast in de jaren 2027-2030. In totaal is in de planperiode een bedrag van ruim € 6 miljoen aan voorfinancieringslasten opgenomen. Het college onderzoekt mogelijke oplossingsrichtingen en zal hier zonodig voorstellen over voor bereiden voor het algemeen bestuur.
- Kapitaallasten en opbrengsten zon IJsselmeerdijk: In de meerjarenraming 2025-2029 was rekening gehouden met een investering voor de realisatie van zonnepanelen op de IJsselmeerdijk. Het AB had hieraan de randvoorwaarde van minimaal kostenneutrale business case meegegeven. Het project was daarom kostenneutraal in de meerjarenraming opgenomen (opbrengsten even groot als de kapitaallasten). Begin mei heeft het college besloten om het project stop te zetten. Het AB heeft hierover een informatiebrief ontvangen, waarin onder andere is toegelicht, dat realisatie van zon op de IJsselmeerdijk financieel niet haalbaar bleek. In de meerjarenraming was zowel rekening gehouden met de kapitaallasten als de opbrengst van de zonnepanelen (conform de door het AB gestelde kaders). Vanwege het besluit om het project stop te zetten vervalt de investering, wat leidt tot lagere kapitaallasten. Daarnaast vervallen ook de geraamde energie-opbrengsten voor zon op de IJsselmeerdijk.
- Keuzes gemaakt rond investeringen agv scenario-uitwerking ("verantwoord temporiseren"): Het college heeft een aantal scenario's uitgewerkt (zie hiervoor o.a. het AB-voorstel bij deze kadernota) en in dit kader een aantal keuzes gemaakt. Als gevolg hiervan zijn grote investeringen in cellulose op de AWZI Lelystad en 1 project uit het groeifonds uit de investeringsplanning gehaald.

In hoofdstuk 3 is een uitgebreidere toelichting opgenomen op de geactualiseerde investeringsplanning en de kapitaallasten die hieruit voortvloeien.

2.3. Verwachte besluiten vóór vaststelling Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030

In onderstaande tabel is voor de ontwikkelingen waarover besluitvorming wordt verwacht vóór vaststelling van de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 indicatief weergegeven wat de verwachte financiële consequenties zijn. Voor deze voorstellen is nu een inschatting van de kosten opgenomen in de kadernota. Voor 2026 wordt uitgegaan van een totaal bedrag van € 3,3 miljoen. Voor de jaren daarna is rekening gehouden met € 3,9 tot € 5,1 miljoen.

De daadwerkelijke financiële consequenties zullen op basis van de bestuurlijke besluitvorming worden verwerkt in de technische notitie van de begroting en de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 die respectievelijk in oktober en november aan het AB worden aangeboden.

Verwachte besluiten vóór vaststelling Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027- 2030	2026	2027	2028	2029	2030	Loonsom?
Bestuur en omgeving						
Agenda biodiversiteit	0,3	0,3	0,4	0,6	0,6	Deels
Flexibel malen / bemalingsregime ZOF	-	-	-	-	-	Deels
Herbeoordeling tabelbedrijven	0,1	0,1				Ja
Strategische agenda Flevoland	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Nee
Verkiezingen	0,1	0,1				Deels
Weerbaar ZZL	0,1					Nee
Waterveiligheid						
Start Oostvaarderdijk (kapitaallasten)			0,1	0,1	0,1	Nee
Voldoende en gezond water						
Gebiedsproces bodemdaling	0,3	0,3	0,3			Nee
Schoon, gezuiverd water						
Aankoop grond AWZI Almere (kapitaallasten)	-	0,0	0,2	0,2	0,2	Nee
Groefonds (exploitatiekosten)			0,2	0,2	0,2	Nee
Financiën, organisatie en informatie						
Vitaal Zuiderzeeland (meerdere programma's)	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	Ja
Digitale strategie	1,2	2,0	2,2	2,7	2,9	Deels
Totaal⁷	3,3	3,9	4,5	4,9	5,1	

Tabel 2.4 – Verwachte besluiten vóór vaststelling Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030

Bestuur en omgeving

Agenda biodiversiteit

De agenda biodiversiteit is in 2021 vastgesteld, waarbij is afgesproken dat er in 2024 een evaluatie zou plaatsvinden en de koers waar nodig bij te stellen. Het AB heeft in het najaar 2024 en het voorjaar 2025 beeldvormend gesproken over de agenda biodiversiteit. Besluitvorming staat gepland voor september 2025. In de kadernota is rekening gehouden met de variant temporiseren zoals ook is opgenomen in de voor de opiniërende behandeling in de AB vergadering van juli 2025.

Flexibel malen / bemalingsregime ZOF

In 2023/2024 is, conform de energiestrategie het bemalingsregime van de NOP tegen het licht gehouden en aangepast, mede in het kader van de stroomafname van Windpark Hanze. Voor de ZOF moet dit nog gebeuren. Daarnaast moeten er in zowel de ZOF als de NOP verbeteringen gemaakt worden in de automatisering / aansturing. Beoogd is om de benodigde kosten deels te dekken uit de bestemmingsreserve Windpark Hanze. Het AB zal hiertoe een voorstel ontvangen.

Herbeoordeling tabelbedrijven

Als gevolg van het nieuwe belastingstelsel moeten tabelbedrijven opnieuw beoordeeld worden om te bekijken of deze nog in de juiste categorie vallen voor wat betreft de aanslagoplegging. Beoogd is om dit in de komende 2 jaar te realiseren. Hiervoor is naar verwachting gedurende 2 jaar aanvullend budget nodig.

Kosten strategische agenda Flevoland

In 2023 is het Kernteam Regio Flevoland (KRF) ingesteld. De inrichting van het KRF is de eerste jaren opgezet als een proef. Eind 2024 heeft een evaluatie met betrekking tot het KRF plaats gevonden, waaruit naar voren is gekomen om structureel te gaan werken met KRF. De kosten voor Zuiderzeeland zijn geschat op € 0,1 miljoen euro per jaar.

⁷ De bedragen in bovenstaande tabel zijn afgerond op veelvouden van 100.000. Daarom kan de totaaltelling niet goed lijken. Dat heeft te maken met afrondingsverschillen.

Verkiezingen

De waterschapsverkiezingen vinden iedere vier jaar plaats. De eerstvolgende verkiezingen zijn in maart 2027. In 2026 wordt gestart met de voorbereidingen, zoals een informatieavond, een cursus voor potentiële bestuurskandidaten en de kandidaatstellingsprocedure. Na de verkiezingen begint het inwerkprogramma voor het nieuwe bestuur. Voor de benodigde (extra) kosten in 2026 (voorbereiding) en 2027 (uitvoering) ontvangt het AB in september een voorstel.

Weerbaarheid / Uitval van Primaire Processen

De huidige omstandigheden maken dat het in de ogen van het college ook steeds belangrijker wordt om stil te staan bij de weerbaarheid van het waterschap. De krapte op het elektriciteitsnet, de geopolitieke spanningen en ook de toenemende digitale dreigingen maken het noodzakelijk om de aandacht voor de weerbaarheid binnen het waterschap te vergroten en hier waar nodig extra (of op een andere manier) in te investeren. Dit om ook in meer uitzonderlijke omstandigheden de continuïteit van de primaire processen zo goed mogelijk te kunnen borgen. Binnen het waterschap is hiertoe een traject gestart, waarover het AB in mei een informatiebrief heeft ontvangen. Om het traject in 2026 een goed vervolg te kunnen geven is rekening gehouden met een aanvullend budget van € 0,1 miljoen. Het AB ontvangt hierover in september een voorstel. Dit bedrag is bedoel om verder onderzoek te doen en omvat nog niet de consequenties van eventueel te nemen maatregelen (bijvoorbeeld noodaggregaten e.d.).

Waterveiligheid

Start dijkversterkingsproject Oostvaardersdijk

Op het landelijke HWBP programma is in 2027 rekening gehouden met de verkenningsfase van de Oostvaardersdijk. Om regie te houden op de eigen veiligheidsopgave en een goed beeld te krijgen van de opgave voor dit project is het nodig om tijdig te starten met de voorbereidende onderzoeken. Het AB ontvangt hierover in de AB vergadering van juli 2025 (in dezelfde vergadering als de behandeling van de kadernota) een voorstel.

Voldoende en gezond water

Gebiedsproces bodemdaling

Vanwege de vernattingsproblematiek in enkele bodemdalingsgebieden in ons beheergebied, is het waterschap betrokken bij het gebiedsproces bodemdaling. Het doel van het gebiedsproces is om kennis te ontwikkelen over haalbare en kansrijke strategieën voor het grondgebruik in gebieden die door voortgaande bodemdaling in de toekomst vernatten, waardoor voortzetting van het huidige agrarische grondgebruik aldaar niet meer mogelijk is.

Het plan is om in de periode 2026–2028 verschillende pilots uit te voeren. Naar verwachting ontvangt het AB in september 2025 een voorstel over de pilots en de financiering daarvan. Een aantal pilots is gericht op tijdelijke aanpassing van peilen en ingrepen in het regionale en lokale watersysteem, en anderen op het ontwikkelen van andere verdienmodellen. In de kadernota is hiervoor rekening gehouden met een schatting van € 0,3 miljoen per jaar voor de jaren 2026, 2027 en 2028.

Schoon, gezuiverd water

Groeifonds investeringen

Sinds 2022 neemt het waterschap deel uit van het groeiplan UPPwater van het nationaal groeifonds, samen met (onder andere) de Waterkracht-waterschappen. Waterschap Zuiderzeeland heeft hierbij de realisatie van twee full scale projecten aangemeld. In de kadernota is ervan uitgegaan dat waterschap Zuiderzeeland in de komende jaren één van de twee aangemelde projecten realiseert. De realisatie is onder andere afhankelijk van de resultaten van pilots die op dit moment lopen. In het najaar ontvangt het AB hierover een voorstel, waarin zowel wordt ingegaan op de investering als de exploitatielasten.

Aankoop grond AWZI Almere

De AWZI Almere wordt op dit moment gerenoveerd en uitgebreid. Om voldoende ruimte te hebben op de AWZI om toekomstige ontwikkelingen als gevolg van groei of nieuwe technologieën te realiseren wordt rekening gehouden met een strategische grondaankoop. Het AB ontvangt hierover naar verwachting in september een voorstel. In de kadernota is rekening gehouden met een inschatting van de kapitaallasten die hiermee samenhangen.

Financiën, organisatie en informatie

Vitaal Zuiderzeeland 2026

In september 2024 heeft het AB besloten om de organisatie in de komende jaren gecontroleerd en tijdig te laten meegroeien zodat de organisatie goed in staat blijft de waterschapstaak ook in de toekomst te kunnen blijven uitvoeren (Vitaal Zuiderzeeland 2025). Dit is niet nieuw, maar het vergt gezien de opgaven

en ontwikkelingen in onze taak wel meer en andere inspanningen dan voorheen. Ook de grotere en veranderende dynamiek in de maatschappij en de omgeving vragen meer van het waterschap. In de afgelopen periode is het waterschap in omvang gegroeid en zal ook in de toekomst nog verder groeien. Dit geldt voor de volle breedte van het waterschapswerk. Taakuitbreidingen worden via (beleids)keuzes voorgelegd aan het AB. Daarnaast moet ook de 'indirecte arbeid' gecontroleerd en tijdig meegroeien om de veranderende taak te kunnen blijven faciliteren.

Elk jaar wordt opnieuw gekeken wat nodig is voor het op sterkte houden van de organisatie. Het gaat dan specifiek over de indirecte arbeid en goed werkgeverschap. Dit zal aan het AB worden voorgelegd in een voorstel Vitaal ZZL 2026. De inschatting is dat er in het kader van Vitaal Zuiderzeeland 2026 een aanvullend budget nodig is van € 1,1 miljoen. Het AB zal hierover in september een voorstel ontvangen.

Digitale transformatie / datagedreven werken

Op 10 juni is het AB beeldvormend bijgesproken over de digitale strategie voor 2026-2030. Daarbij is onder andere ingegaan op wat er nodig is om een solide en veilige basis te behouden en om toe te werken naar datagedreven werken. Dit is in een aantal scenario's uitgewerkt. De besluitvorming hierover is gepland in de AB vergadering van september 2025. In de kadernota is rekening gehouden met een inschatting op basis van het midden-scenario (Bestendig en pro-actief).

2.4. Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling Begroting 2026 & Meerjarenraming 2027-2030

In hoofdstuk 1 zijn verder ook (beleids-)ontwikkelingen beschreven waarvan besluitvorming wordt voorzien ná vaststelling van de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030, maar die mogelijk wel financiële consequenties kunnen hebben voor het kostenniveau in de planperiode. Hierbij valt te denken aan:

- Maatregelen op het gebied van weerbaarheid;
- Maatregelen op het gebied van circulariteit en duurzaamheid.
- Kosten voor beoordeling van keringen na afronding van de tweede landelijke beoordelingsronde (LBO2)

Voor deze nieuwe ontwikkelingen is een inschatting gemaakt van de kosten. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een inschatting van kosten die redelijkerwijs passen binnen bestaand beleid. Deze inschatting is betrokken bij de bepaling van de tariefsscenario's.

In onderstaande tabel is de omvang van de kosteninschatting voor nieuwe ontwikkelingen weergegeven waar in deze Kadernota rekening mee is gehouden:

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling Begroting 2026 & Meerjarenraming 2027-2030	-	3,0	4,5	5,6	6,7

Tabel 2.5 – Indicatie financiële consequenties ontwikkelingen ná vaststelling Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030

2.5. Overzicht ontwikkeling loonsom

In het collegeplan ligt vast dat in het begrotingsproces (bij de kadernota en de begroting) inzichtelijk gemaakt wat de ontwikkelingen betekenen voor de loonsom. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de mutaties van de loonsom op basis van de ontwikkelingen en genomen besluiten sinds de vaststelling van de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029. Deze mutaties maken onderdeel uit van de ontwikkelingen zoals beschreven in de paragrafen 2.1 en 2.2.

Programma / omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Diverse programma's					
Loonontwikkeling (autonome ontwikkeling, incl toevoeging nieuw jaar 2030 aan de planperiode)	0,4	0,5	0,6	0,9	3,2
Bestuur en omgeving					
Plan van aanpak op hoofdlijnen Adviesrapport Beleidshuis	0,3	0,3	0,3	-	-
Waterveiligheid					
Voldoende en gezond water					
Zoetwaterbeschikbaarheid	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0
Schoon, gezuiverd water					
Financiën, organisatie en informatie					
Totaal	1,1	1,0	1,0	1,0	3,2

Tabel 2.6 – Overzicht van de genomen besluiten en autonome ontwikkelingen met een mutatie van de loonsom.

In de periode tot aan de vaststelling van de begroting wordt er naar verwachting nog een aantal voorstellen aan het AB aangeboden waaruit een mutatie in de loonsom naar voren komt. In onderstaande tabel is een *indicatie* opgenomen van de loonsom-component in deze voorstellen. Deze loonsom maakt onderdeel uit van de totale kosteninschattingen van de voorstellen waar in deze Kadernota rekening mee is gehouden. Het gaat dan naar verwachting om de volgende voorstellen:

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Agenda biodiversiteit	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Herbeoordeling tabelbedrijven	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Flexibel malen / bemalingsregime ZOF	0,4	-			
Vitaal Zuiderzeeland	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Digitale strategie	1,1	1,9	2,1	2,6	2,8
Totaal	2,9	3,2	3,4	3,9	4,1

Tabel 2.7 – Indicatie mutaties loonsom voortkomend uit voorstellen die voor de vaststelling van de B&MR 2026-2030 aan het AB worden aangeboden.

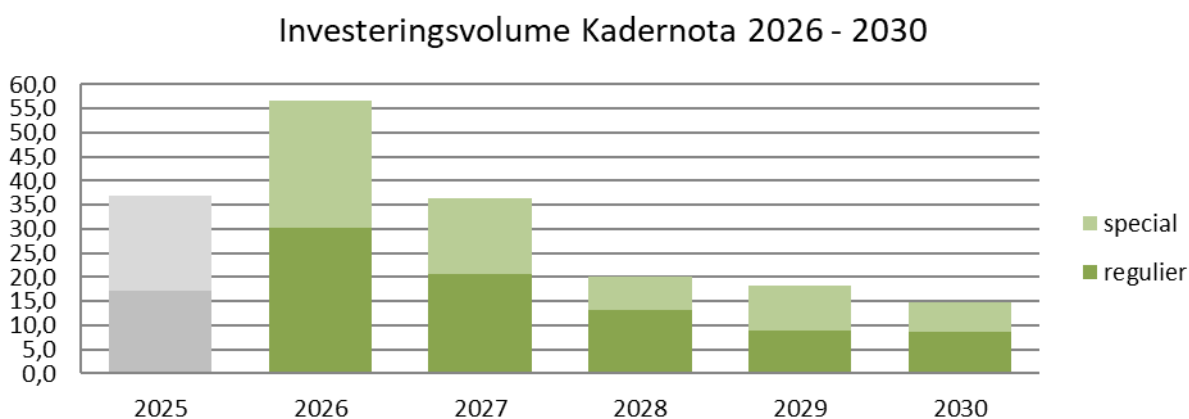
Op basis van de huidige inschatting bedraagt de totale loonsom component van de voorstellen die voorafgaand aan de vaststelling van de B&MR 2026-2030 aan het AB worden aangeboden 3,1 miljoen in 2026. In de jaren tot 2030 neemt dit toe tot € 4,2 miljoen. Bij de opstelling van de begroting zal op basis van de definitieve AB-besluiten (aangevuld met eventuele wijzigingen in autonome ontwikkelingen) het totaal aan mutaties van de loonsom ten opzichte van de B&MR 2026-2030 inzichtelijk worden gemaakt.

3. Actualisatie Investeringsplanning 2025-2030

3.1. Totaal beeld planning

Actualisatie investeringsplanning: inzicht in volumes en verdeling

Parallel aan het opstellen van de Kadernota 2026-2030 is ook de investeringsplanning geactualiseerd. In de onderstaande figuur wordt het totale investeringsvolume per jaar weergegeven, met een onderscheid tussen speciale en reguliere investeringen.

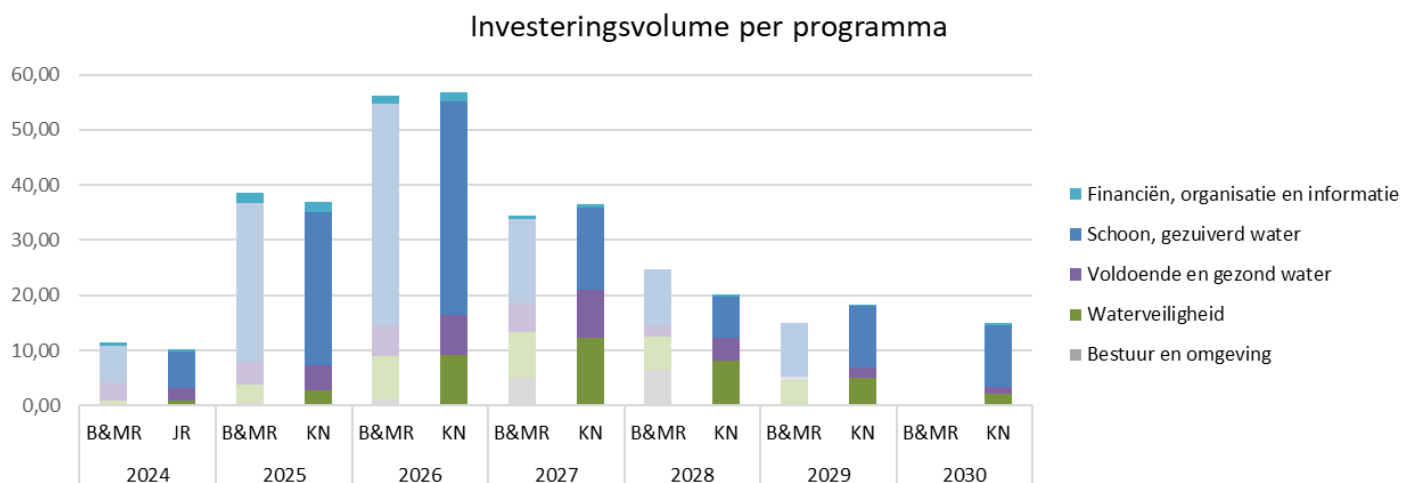

Figuur 3.1 – Investeringsvolume Kadernota (bedragen * € 1 miljoen)

Piek in investeringen in 2026 door omvangrijke projecten

Het investeringsvolume voor 2026 bereikt een historisch hoogtepunt. Deze piek wordt vooral veroorzaakt door een reeks grote projecten, zoals AWZI Almere Fit for the Future, de aanleg van persleidingen PL-280 en PL-210, vervanging van PL-220, en de verlegging van PL-880. Ook de versterking van de IJsselmeerdijk, renovatie van gemaal Smeenge en investeringen in AWZI Tollebeek (voorbezinktank) en AWZI Zeewolde (capaciteitsuitbreiding en cellulosewinning) dragen aanzienlijk bij aan dit volume.

In onderstaande figuur zijn de investeringsvolumes per programma weergegeven van deze Kadernota ten opzichte van de Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2029.

Figuur 3.2 – Investeringsvolume per programma, Kadernota 2026-2030 t.o.v. Begroting & Meerjarenraming 2025-2029 (bedragen * € 1 miljoen)

Op totaalniveau is het investeringsvolume over de planperiode nagenoeg gelijk gebleven in deze Kadernota ten opzichte van de B&MR 2025-2029 (het jaar 2030 was in de B&MR niet meegenomen en is als nieuw jaar toegevoegd en maakt geen onderdeel uit van de vergelijking). Er zijn binnen de jaren wel verschuivingen en deze worden hieronder toegelicht.

Investerings Kadernota 2026-2030 versus B&MR 2025-2029

De afname van het investeringsvolume in 2025 (- € 1,5 miljoen) wordt verklaard door een aantal verschuivingen in investeringsuitgaven vanuit 2025 naar 2026/2027. Dit betreft onder andere de verlegging van de persleiding PL-880 en stuwen Zeewolde stedelijk water. Verder is de planning voor realisatiefase van de versterking van de IJsselmeerdijk geactualiseerd (-€ 0,7 miljoen voor 2025 en een stijging voor de jaren daarna. Dit komt door een paar maanden uitloop van de start uitvoering in 2025 en een stijging van de investeringsuitgaven door prijsindexatie). Ook heeft het stopzetten van het project zonnepanelen IJsselmeerdijk (ZonA6) effect op het investeringsvolume in de planperiode (zie hiervoor de toelichting in paragraaf 2.2.).

Toelichting mutaties investeringsvolume 2026

Het investeringsvolume in 2026 neemt toe met € 0,6 miljoen. Deze toename wordt voor een deel veroorzaakt door het toevoegen van nieuwe projecten. Het gaat dan onder andere om project Kamperhoektocht en de start van vervangen PL-420 Larserbos. Daarnaast is de raming voor het project herinrichting buitenterrein verhoogd op basis van een geactualiseerde kostenraming. Tot slot is de keuze in het scenario "Verantwoord temporiseren" verwerkt om project Biophree AWZI Dronten (groeifonds) uit de planning te halen verwerkt met een effect van bijna 2 miljoen euro in 2026 (en ruim € 3,5 miljoen op het totaal van de investeringsplanning).

Toelichting mutaties investeringsvolume 2027

Het investeringsvolume in 2027 neemt toe met € 2,1 miljoen. Het gaat ook hier om nieuwe investeringen zoals het uitvoeren van groot onderhoud aan de Hoge en Lage Knarsluizen en de start van het vernieuwen van het tracé van PL-410 (Lelystad). Ook zijn de verwachte investeringsuitgaven voor vispassage Blocq van Kuffeler verhoogd (zie hiervoor ook de toelichting in het AB-voorstel bij deze kadernota). Tot slot is de keuze in het scenario "Verantwoord temporiseren" verwerkt om het project fijnzeefinstallatie i.v.m. cellulose-opwerking AWZI Lelystad uit de planning te halen, met een effect van -1,5 miljoen euro in 2027 (en -5,0 miljoen totaal-effect). De fijnzeefinstallatie wordt voorlopig niet geplaatst omdat de capaciteit van de AWZI Lelystad voorlopig voldoende is en eerst resultaten van de AWZI Zeewolde worden afgewacht zodat een betrouwbare value case kan worden opgesteld.

Toelichting mutaties investeringsvolume 2028

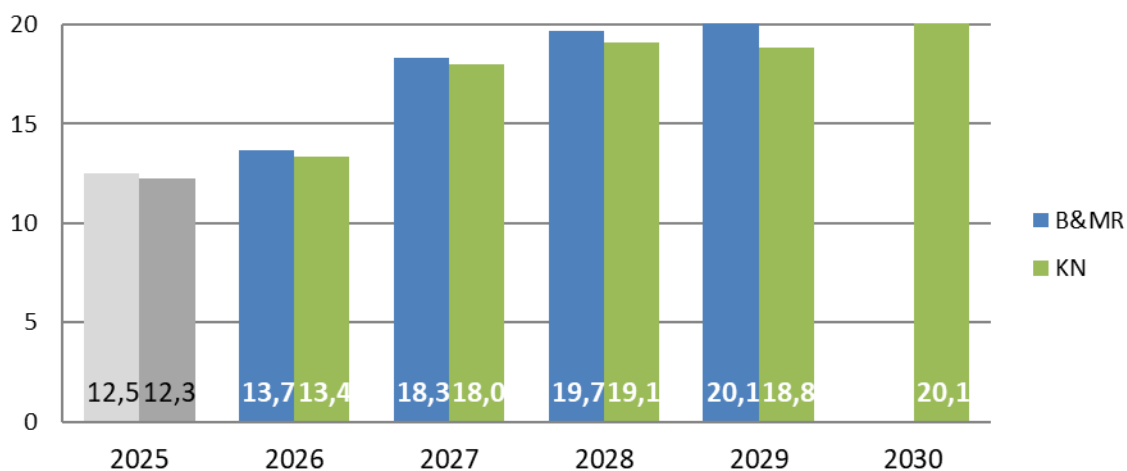
Ondanks een aantal nieuwe investeringen, zoals de vervanging van de beschoeiing bij de Swifternvaart en brug Noordermeertocht, neemt het investeringsvolume in 2028 met -€ 4,8 miljoen af. Op basis van de huidige prognose lijkt uitbreiding van de AWZI Tollebeek niet noodzakelijk voor 2030 en daarom is de investering hiervoor verschoven in de tijd (zie ook de toelichting hierover in hoofdstuk 1). De situatie en groei wordt hier wel nadrukkelijk in de gaten gehouden. Ook zijn de al eerder genoemde zonnepanelen IJsselmeerdijk en fijnzeefinstallatie AWZI Lelystad uit de planning gehaald.

Toelichting mutaties investeringsvolume 2029

Het investeringsvolume in 2029 neemt toe met € 3,4 miljoen. Deze toename wordt voor een groot deel veroorzaakt door het toevoegen van nieuwe projecten. Naast de hierboven genoemde projecten gaat het onder andere om project draineren dijken 2029/2030 en de start van vervangen van damwanden in de zijvaarten.

3.2. Totaalbeeld kapitaallasten

In onderstaande figuur is weergegeven hoe de kapitaallasten van de investeringsplanning van deze Kadernota zich verhouden tot de kapitaallasten uit de Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2029 zoals die in november 2024 is vastgesteld.

Figuur 3.3 – Kapitaallasten Kadernota t.o.v. Begroting & Meerjarenraming 2025-2029 (bedragen * € 1 miljoen)

Over de gehele planperiode is een daling te zien van de kapitaallasten. Dit komt voort uit aangepaste rentepercentages (op basis van ontwikkelingen op de financiële markten, zie verdere toelichting in paragraaf 4.2), vanwege het stopzetten/verwijderen van projecten en door verschuivingen van uitgaven en ingebruikname data naar buiten de planperiode.

In hoofdstuk 2 is reeds toegelicht, dat de uitgaven voor het HWBP (en dan m.n. de IJsselmeerdijk) hoger liggen dan de subsidieinkomsten en dat daardoor in de planperiode extra rentelasten ontstaan van ruim € 6 miljoen. Deze lasten maken geen onderdeel uit van de getoonde lasten in bovenstaande grafiek. Wanneer deze zouden worden meegenomen, zou er per saldo voor de jaren 2026-2029 sprake zijn van gelijkblijvende kapitaallasten.

3.3. Speciale investeringen

Een groot deel van de investeringen die zijn opgenomen in de investeringsplanning betreffen vervangingsinvesteringen. Naast deze reguliere vervangingsinvesteringen zijn er speciale investeringen benoemd, waarvoor het AB vooraf per project de beleidsmatige kaders vaststelt. Speciale investeringen waarvoor de (gedeeltelijke) beleidsmatige kaderstelling en kredietverlening reeds heeft plaatsgevonden zijn:

- Windpark Hanze
- Oosterwold
- Dijktraject 8-3 IJsselmeerdijk
- Dijktraject 8-4 Ketelmeer/Vossemeerdijk
- Vervangen behandelde oeverconstructie creosoot
- AWZI Almere fit for the future
- Aanpassing AWZI Zeewolde.

In de jaarstukken 2024 is ingegaan op de voortgang van deze projecten.

Het project ZonA6 is niet meer opgenomen in de investeringsplanning en om die reden is ook de speciale status vervallen.

Voor de komende jaren staat daarnaast nog een aantal andere investeringen op het programma, waarvoor de beleidsmatige kaders nog (deels) vastgesteld moeten worden. Deze projecten worden hieronder afzonderlijk toegelicht.

Speciale investering	Programma	Financieel		Planning
Oostvaardersdijk	Waterveiligheid	Nader te bepalen		
Onderzoeksfase	x Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
Kaders / doelstellingen: De kaders voor dit project moeten nog worden vastgesteld door het AB.				
Het dijkversterkingsproject Oostvaardersdijk (tussen Knardijk en Houtribdijk) maakt deel uit van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). De start van de verkenningsfase staat geprogrammeerd voor september 2027. Om de veiligheidsopgave scherper in beeld te brengen, wordt in 2025 een voorverkenningstraject gestart. Deze voorverkenning is een aanvullende fase die nog niet landelijk is geprogrammeerd, maar die noodzakelijk wordt geacht om de veiligheidsanalyse verder te verfijnen. Hiermee behouden we de regie over de planning en positioneren we ons als een proactieve en voorspelbare partner binnen de HWBP-alliantie. In juli 2025 is een voorstel aan het Algemeen Bestuur voorgelegd (incl. voorstel voor een voorbereidingskrediet voor 2025). Hiermee wordt de basis gelegd voor verdere samenwerking met het gebiedsproces Waterfront.				

Speciale investering	Programma	Financieel		Planning
8-1 Nijkerkersluis - Hollandse Brug - Verkenning	Waterveiligheid	Nader te bepalen		
Onderzoeksfase	x Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
Kaders / doelstellingen: De kaders voor dit project moeten nog worden vastgesteld door het AB.				
Het project Nijkerkersluis - Hollandse Brug maakt onderdeel uit van een bredere versterkingsopgave binnen het HWBP. Deze kering is beoordeeld op basis van de nieuwe LOB2-systematiek en afgekeurd. Deze beoordeling vereist een vertaalslag naar een dijkversterkingsopgave die wezenlijk anders is dan bij een LOB1-beoordeling. Als waterschap zijn wij een van de eerste partijen die een beoordeling op basis van LOB2 hebben uitgevoerd, wat nieuwe inzichten biedt in de aanpak en omvang van de opgave.				

Speciale investering	Programma	Financieel		Planning
8-2 Noorderplassen - Oostvaardersdijk	Waterveiligheid	Nader te bepalen		
Onderzoeksfase	x Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
Kaders / doelstellingen: De kaders voor dit project moeten nog worden vastgesteld door het AB. Het project Noorderplassen – Oostvaardersdijk maakt onderdeel uit van het bredere dijktraject 8-2, waarin ook het project Almere Duin-Pampus (startverkenningfase 2032) is opgenomen. Bij de beoordeling van het dijktraject is een Oordeel C afgegeven. In 2024 is een ingangstoets uitgevoerd voor het gehele traject. Op basis van de spelregels uit de landelijke Kadernota HWBP zijn beide projecten voorsnood niet opgenomen op het landelijke HWBP Programma op de door ons gewenste startdata. Desondanks blijft het waterschap zich inzetten om het project Noorderplassen- Oostvaardersdijk op de agenda te houden en de verkenningfase in 2028 te starten				

3.4. Reguliere (vervangings)investeringen

Hieronder wordt per programma op hoofdlijnen ingegaan op de belangrijkste mutaties in de reguliere (vervangings)investeringen, die zijn doorgevoerd bij de actualisatie van de investeringsplanning.

Programma Bestuur en Omgeving

Er zijn geen nieuwe projecten opgevoerd. Zoals al eerder genoemd is het project Zonnepanelen IJsselmeerdijk (ZonA6) uit de investeringsplanning gehaald (zie hiervoor de toelichting in paragraaf 2.2). Voor project Realisatie laadpalen op zuiveringen, gemalen en regiokantoren is de kostenraming geactualiseerd naar € 0,3 miljoen euro.

Programma Waterveiligheid

Binnen het programma Waterveiligheid zijn in de planperiode de volgende nieuwe projecten opgenomen:

- *Renovatie Hoge en Lage Knarsluis*
Uit inspecties blijkt dat zowel de Hoge als de Lage Knarsluis dringend toe zijn aan renovatie. Er vindt momenteel nader bouwkundig onderzoek plaats. Op basis van een eerste raming is het project opgenomen in de investeringsplanning voor 2027 en 2028.
- *Draineren dijken 2027/2028 en Draineren dijken 2029/2030*
In de afgelopen jaren zijn verschillende dijktrajecten door vernatting van het onderbeloop niet langer geschikt zijn voor verpachting. Voorheen werden deze stroken verpacht, maar het waterschap voert nu het maaionderhoud zelf uit. Om verdere vernatting tegen te gaan, worden drainageprojecten uitgevoerd.
- *Renovatie Loswallen/damwanden buitendijks*
Diverse loswallen verkeren in slechte staat en zijn toe aan renovatie. Er vindt nader onderzoek plaats. Op basis van een eerste raming is het project opgenomen in de investeringsplanning voor 2030.

De planning van de HWBP-projecten zijn gebaseerd op onze dijkversterkingsplanning, inclusief de geactualiseerde kostenramingen van de lopende dijkversterkingsprojecten (waaronder IJsselmeerdijk en Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk) en de landelijke HWBP-programmering.

Programma Voldoende en gezond Water

Binnen het programma Voldoende en gezond water hebben een paar projecten vertraging opgelopen. Zo is bijvoorbeeld de ingebruikname van project Pompinstallatie Zuider-D-tocht verschoven naar eerste helft 2025 omdat er nog geen aansluiting op het stroomnet kon worden gerealiseerd. Daarnaast is project Duiker Voorstertocht/Voorsterweg uit de planning gehaald (door gebiedsontwikkelingen in het stroomgebied van de duiker zijn de huidige afmetingen van de duiker toereikend. De geplande vervanging is daarom komen te vervallen.) Ook worden er lagere uitgaven verwacht voor het project 2 tochtbruggen

NOP omdat er binnen dit project nu maar 2 duikers (Schotertocht en Zuidermeertocht) vervangen worden in plaats van de oorspronkelijk geplande 3 duikers.

Daarnaast is de investeringsraming voor een aantal projecten aangepast, zoals bij renovatie gemaal Colijn (+ €1,0 miljoen). Deze aanpassing komt door zowel een scopeuitbreiding als prijsindexatie. Inhoudelijk is meer inzet nodig voor het voorbereidingstraject, en ook het traject erna (meerkosten m.b.t. engineering & uitvoering). Ook zijn drie 10kv-trafo's opgenomen in de calculatie.

De geraamde investeringsuitgaven voor de aanleg van de vispassage bij de Blocq van Kuffeler verhoogd (zie toelichting in het AB voorstel bij deze kadernota).

In de planperiode zijn de volgende nieuwe projecten toegevoegd:

- *Bootinlaten ZOF*
In Zuidelijk Flevoland wordt maaionderhoud tot op heden vanaf de kant uitgevoerd. Voor veilig en efficiënt onderhoud is gewenst dat dit vanaf het water plaatsvindt. Hiervoor is de aanleg van nieuwe bootinlaten noodzakelijk.
- *Kamperhoektocht*
De Kamperhoektocht, gelegen in de Noordwesthoek van de Oostelijke Flevopolder, kampt met instabiele taluds. Dit bemoeilijkt het onderhoud en leidt tot afschuiving van taluds en verzakking van beschoeiing. Dit wordt aangepakt.
- *Beschoeiing Swifternvaart H63/H75*
Uit inspecties volgt dat de beschoeiing aan de noordzijde van de Swifternvaart in slechte staat verkeert. Gebreken omvatten onder andere verzakking van damwanden, verbogen of gebroken gordingen en structurele schade aan de damwandelementen.
- *Brug Noordermeertocht*
De brug verkeert in zodanig slechte staat dat renovatie noodzakelijk is.
- *Gemaal Wortman: vervangen uitlaatdempers*
De uitlaatdempers van gemaal Wortman bevinden zich in zeer slechte staat, waardoor het risico op vrijkomende uitlaatgassen steeds groter wordt. Dit is onwenselijk en daarom moeten de vier uitlaatdempers op korte termijn vervangen worden. Met deze investering kunnen de emissie-, gezondheids- en geluidsnormen blijvend worden nageleefd. Uitstel van de vervanging van de dempers tot de verwachte renovatie van het gemaal na de planperiode is geen optie, omdat de staat dan zodanig wordt, dat het op enig moment niet meer verantwoord is om het gemaal te blijven draaien.
- *Stuw Tollebeek ST 2069*
Deze stuw, gelegen in de woonwijk Tollebeek, heeft het einde van zijn technische levensduur bereikt en dient vervangen te worden.
- *Vervangen duikers WBH 2029 en 2030 en Vervangen stuwen WBH 2029 en 2030*
Hoewel specifieke locaties nog niet zijn bepaald, blijkt uit ervaring dat op meerdere locaties vervanging van duikers noodzakelijk is. Datzelfde geldt voor stuwen. Op basis van deze ervaringscijfers zijn in de laatste twee jaren van deze planperiode twee investeringskredieten hiervoor opgenomen.
- *Duiker Oosterringweg DU8588*
Deze duiker is vooralsnog opgenomen in de planning voor 2029. Eerste onderzoek wijst er namelijk op dat de huidige afmetingen onvoldoende zijn. Nader onderzoek volgt nog.
- *Vervangen damwanden zijvaarten*
De damwand in de zijvaart van de Lage Vaart richting gemaal Colijn is bijna technisch versleten. Er wordt onderzoek gedaan naar een geschikte constructieoplossing. Op basis van een eerste raming is dit opgenomen in de investeringsplanning voor 2029 en 2030.

Programma Schoon, Gezuiverd Water

Binnen het programma Schoon, gezuiverd water hebben er een paar verschuivingen plaatsgevonden in de tijd: zo heeft voor de renovatie van een aantal rioolgemaal in plaats van alleen de start in 2024 ook de uitvoering al in 2024 plaatsgevonden, maar zijn er anderzijds ook vertragingen van 1 tot 2 jaar voor een flink aantal rioolgemaal. Er zijn ook een drietal renovaties van rioolgemaal uit de planning gehaald: bij

het actualiseren van de investeringsplanning is gebleken dat op basis van de huidige staat en het gebruik van twee RWA-gemalen in Zeewolde vervangen voorlopig nog niet nodig is, en met betrekking tot de geplande investering in een windketel in een rioolgemaal op Urk is gebleken dat een andere technische oplossing beter gaat passen. Bij AWZI Tollebeek is de *renovatie van de nabezinktanks* met een jaar en *capaciteitsuitbreiding bandindikker* met twee jaar uitgesteld. De uitvoering van beide projecten vindt plaats in 2027. Dit biedt tijd voor een goede actualisatie van de aanpak en kostenraming van deze projecten en geeft de personele gelegenheid andere projecten goed op te pakken (waaronder AWZI Almere fit for the Future). In paragraaf 3.1 is toegelicht dat uitbreiding van AWZI Tollebeek na de planperiode wordt opgepakt en dat de projecten Biophree AWZI Dronten en fijnzeefinstallatie AWZI Lelystad uit de planning zijn gehaald.

Daarnaast is de investeringsraming voor een aantal projecten aangepast op basis van een geactualiseerd prijspeil, zoals bij renovatie van rioolgemaal RG-660 Dronten de Noord (+0,4 miljoen euro).

In de planperiode zijn verschillende nieuwe investeringen toegevoegd. Hieronder worden de belangrijkste investeringen toegelicht.

AWZI's

- *AWZI Tollebeek: revisie WKK 2 en 3 / AWZI Dronten: revisie WKK*
Twee van de drie warmtekrachtkoppelingen (WKK's) op AWZI Tollebeek en de WKK op AWZI Dronten naderen het einde van hun technische levensduur. Om de continuïteit van de energieopwekking te waarborgen en kosten van storingen te beheersen, is revisering noodzakelijk.
- *AWZI Lelystad: vervangen slibcontainers*
In 2024 zijn vier van de zes slibcontainers op AWZI Lelystad vervangen. De resterende twee slibcontainers zijn nu ook aan vervanging toe.
- *AWZI Dronten: revisie harkroosters*
Uit inspectie is gebleken dat de harkroosters (een kritisch installatieonderdeel) vanwege slijtage er slecht aan toe zijn. Om de functionaliteit te waarborgen is het noodzakelijk om de harkroosterinstallatie te reviseren.
- *AWZI's algemeen: Vervangen hijs- en rescuedavits*
Uit inspectie van valbeveiliging is gebleken dat gebruik gemaakt wordt van verouderde ankerpalen of andere elementen in de vaste inrichting, waardoor niet voldaan wordt aan de veiligheidsnormen. Ook zijn diverse ankerpotten aan het einde van de technische levensduur. Met het vervangen van de hijs- en rescuedavits wordt weer voldaan aan de huidige normeringen en is Zuiderzeeland weer aantoonbaar compliant op wet- en regelgeving. Ook dragen goede en veilige hijs- en rescuemiddelen bij aan een prettige werkomgeving waar medewerkers ondersteund worden bij (vaak lichamelijk zwaardere) werkzaamheden.

Afvalwatertransportsystemen & rioolgemalen

- *PL-219 Almere: voorbereidingskrediet*
In het gebied ten zuiden van de A6 in Almere zijn verschillende ruimtelijke ontwikkelingen gaande. Uit verschillende studies, samen met de gemeente Almere, is gebleken dat het noodzakelijk is om een van de twee nieuwe afvalwatertransportsystemen (PL-219) aan te leggen in de Stichtskant, om PL-210 te ontlasten. Het voorbereidingskrediet is noodzakelijk om diverse onderzoeken, ontwerp, tracéstudie, bestek en afstemming te kunnen financieren.
- *PL-410 Lelystad: vernieuwing tracé*
Ook gemeente Lelystad kent ruimtelijke ontwikkelingen, waardoor de veilige ligging van PL-410 niet kan worden gewaarborgd. Omdat deze leiding dwars het centrum doorsnijdt, aan het einde van zijn technische levensduur raakt en er aan kan worden gesloten bij ontwikkelingen in het centrum, is het daarom noodzakelijk om deels een nieuw tracé te realiseren en de overige leidingen van PL-410 te vervangen.
- *PL-420 Larserbos: vervangingsopgave*
Uit inspectie is gebleken dat vanwege de ligging van PL-420 in het Larserbos schade is ontstaan aan de leiding en daardoor de afvoercapaciteit niet meer gehaald wordt. De persleiding dient te vervangen worden. Het krediet bevat ook een tracéstudie waarin rekening wordt gehouden met de gebruiksfuncties van het Larserbos.

- *RG-620 Swifterbant: vernieuwen pompinstallatie*
Hoewel nog niet aan het einde van zijn technische levensduur is uit inspectie gebleken dat de pompinstallatie van dit rioolgemaal schade vertoont en daardoor onvoldoende debietcapaciteit realiseert. Reserveonderdelen van het type pomp zijn bovendien niet meer leverbaar. Vervanging binnen de komende planperiode is daarom noodzakelijk om de operationele functionaliteit te kunnen waarborgen.

Programma Financiën, Organisatie en Informatie

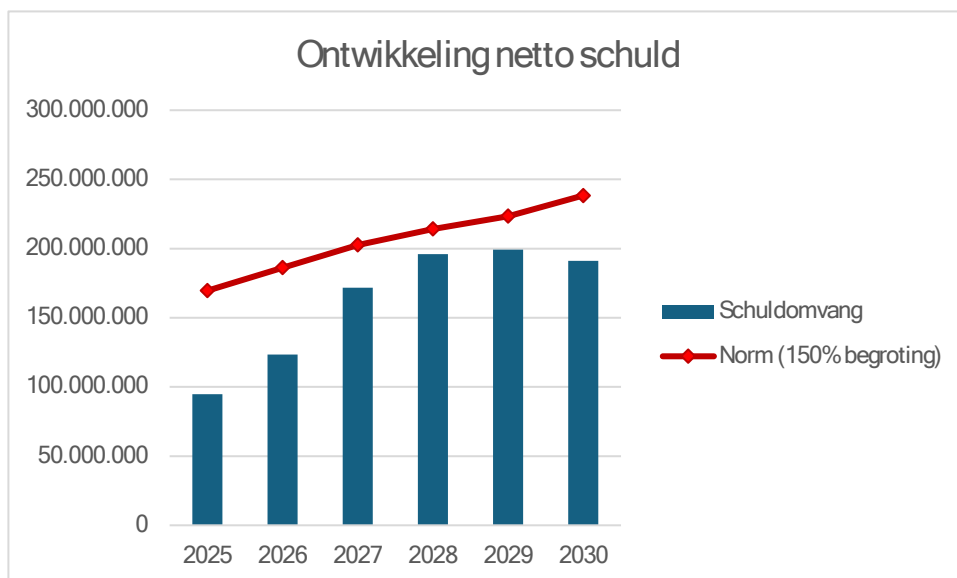
Binnen het programma Financiën, Organisatie en Informatie is het project Garagedeuren en tourniquet hoofdentree uit de planning gehaald aangezien dit eigenlijk 2 afzonderlijke projecten zijn die nu in de exploitatie worden meegenomen. Daarnaast zijn er een aantal wijzigingen in de te verwachten investeringsuitgaven doorgevoerd zoals bij de projecten vervangen server- en netwerkkapapparaat PA (-0,3 miljoen), netwerk KA (-0,4 miljoen) en herinrichting buitenterrein (+0,6 miljoen), m.n. als gevolg van actualiseren prijsopgaven en offertes bij leveranciers.

In de planperiode zijn nog een aantal nieuwe projecten toegevoegd:

- *Centrale elektrotechnische voorzieningen Lindelaan*
Het vervangen van de verdeelinrichtingen van de centrale elektrotechnische voorzieningen is opgenomen in 2030 vanwege het bereiken van het einde van de levensduur. Jaarlijks worden de gebouwgebonden installaties geactualiseerd door de installateur op basis van de kaders van beheer en onderhoud.
- *Noodstroomaggregaat Lindelaan*
De vervanging van de noodstroomaggregaat is opgenomen in 2032 vanwege het bereiken van het einde van de levensduur. Jaarlijks worden de gebouwgebonden installaties geactualiseerd door de installateur op basis van de kaders van beheer en onderhoud.
- *Asfalt toplaag terrein Larserbos*
Het asfalt op het terrein van het pand bij het Larserbos voldoet niet meer aan de kwaliteitsvereisten. Door het aanbrengen van een nieuwe toplaag wordt dit verholpen.
- *Vervangen server- en netwerkkapapparaat KA*
Vanuit de kaders beheer en onderhoud wordt deze server- en netwerkkapapparaat vervangen bij het bereik van het einde van de levensduur van vijf jaar.
- *Vervangen firewalls*
Vanuit de kaders beheer en onderhoud vindt vervanging plaats bij het bereik van het einde van de levensduur van vijf jaar.

3.5. Financiële positie / schuld

De investeringsplanning laat zien dat de jaarlijkse investeringsuitgaven in de planperiode ruim € 30 miljoen bedragen, waarbij het volume in 2026 en 2027 het hoogst ligt. Dit wordt vooral veroorzaakt door de renovatie en verduurzaming van de AWZI Almere, de realisatiefase van de versterking van de IJsselmeerdijk en werkzaamheden aan het transportstelsel van Almere. Deze investeringsvolumes leiden tot een toename van de schuldpositie. In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de schuldpositie voor de komende jaren weergegeven.

In de grafiek is te zien dat de schuldenomvang de komende jaren toeneemt richting de maximale referentiewaarde van 150% zoals in het schulden- en reservebeleid is bepaald, maar daar niet doorheen gaat. Bij opstelling van het reserve- en schuldenbeleid in 2022 heeft het AB hierover aangegeven de voorkeur te hebben aan het vasthouden aan de huidige schuldennorm van 150%. Daarbij is wel genoemd dat het AB, een eventuele verhoging van de norm, zo nodig, over wil laten aan het nieuwe bestuur na de verkiezingen van 2023. Het college houdt nadrukkelijk oog de ontwikkeling van de schuldpositie. Op basis van de bovenstaande prognose lijkt een discussie over een dergelijke verhoging op dit moment niet aan de orde.

De hoge investeringsuitgaven leiden de komende jaren ook tot een aanzienlijke toename van de financieringsbehoefte. Conform bepalingen uit het treasury statuut heeft het college een aanpak opgesteld over hoe om te gaan met de invulling van de financieringsbehoefte. Deze aanpak is in de vergadering van juni 2025 ter kennisname aangeboden aan het AB.

4. Demografische en economische kengetallen

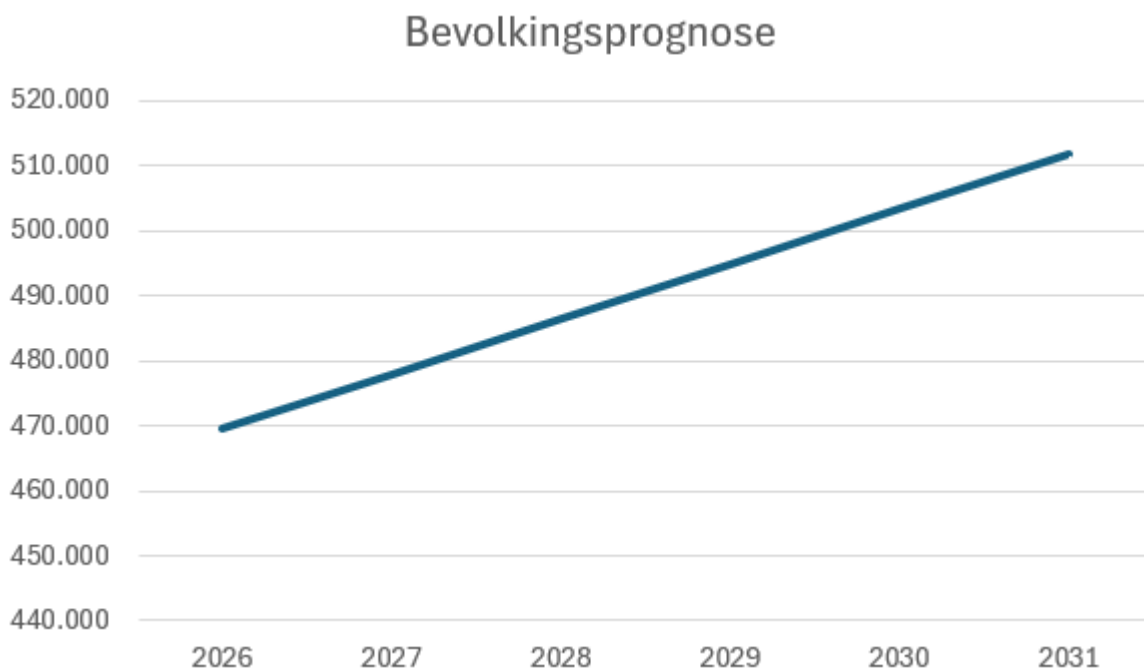
In dit hoofdstuk worden de sociaaleconomische ontwikkelingen voor de komende periode geschetst. Het gaat om variabelen die van invloed zijn op het begrotingsvolume en de tarieven.

4.1. Demografische cijfers

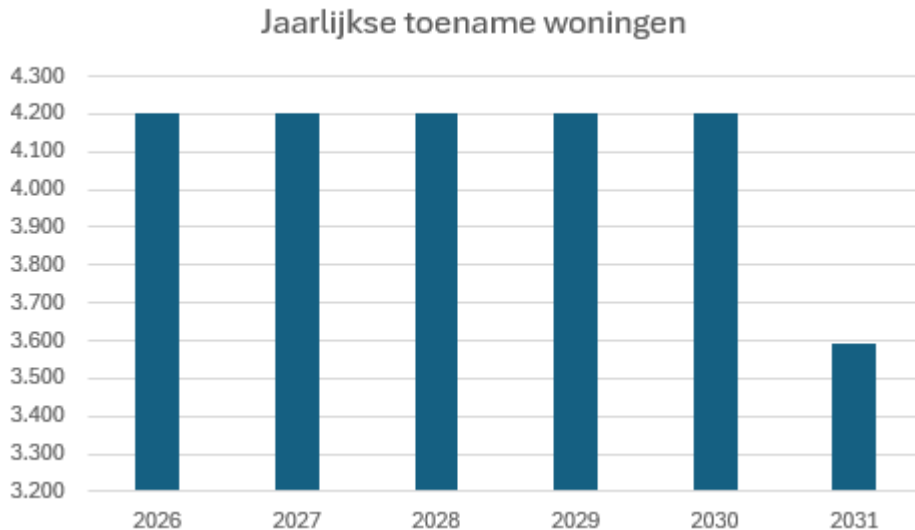
Ontwikkeling wooneenheden

Het aantal inwoners van ons beheergebied zal naar verwachting de komende jaren blijven toenemen. Op basis van versnelde woningbouwplannen tot 2030 zouden er in de provincie Flevoland tot 2030 jaarlijks rond de 8.000 inwoners bij. Vanaf 2030 tot 2050 neemt de groei langzaam af van een toename van rond de 7.000 inwoners in 2040 naar een toename van rond de 6.000 inwoners in 2050. Ervaringscijfers van de afgelopen jaren laten zien echter dat de realisatie van woningbouw vaak minder groot is dan de planning.

Deze bevolkingsprognose is een voorspelling van de ontwikkeling van de bevolking in ons beheergebied. Hierin wordt rekening gehouden met de woningbouwambities van de provincie en gemeenten naar aanleiding van de vraag vanuit de Tweede Kamer om 100.000 woningen in Flevoland te kunnen bouwen (motie Koerhuis over 100.000 woningen en moties Amhaouch en Terpstra over Deltaplan Noordelijk Nederland).

Figuur 4.1 Bevolkingsprognose 2026-2031, bron: provincie Flevoland, Beleid en Onderzoek

Figuur 4.2 Jaarlijkse toename aantal woningen 2026-2031, bron: provincie Flevoland, Beleid en Onderzoek

De groeiprognozes van de wooneenheden, de basis voor de watersysteemheffing ingezetenen, worden gebaseerd op gegevens van GBLT. Op basis van inschatting van GBLT is voor 2026 rekening gehouden met een toename van het aantal wooneenheden met 2.350. Deze inschatting ligt lager dan de prognose van de provincie Flevoland, die ruimer rekening houdt met de realisatie van woningplannen in ons gebied. Zoals aangegeven leert de ervaring dat de groei van woningen vaak achterblijft bij de planning.

Ontwikkeling WOZ-waarde

In het gehele beheergebied is de laatste jaren een duidelijke stijging in de WOZ-waarden zichtbaar. De WOZ-waarde is gebaseerd op de waarden van de objecten op een peildatum. In de volgende tabel is de gemiddelde WOZ-waarde per gemeente zichtbaar t/m peildatum 1-1-2023.

Gemeente	Peildatum 1-1-2021	Peildatum 1-1-2022	Peildatum 1-1-2023
Almere	310	363	375
Lelystad	259	327	342
Dronten	284	339	354
Zeewolde	332	394	418
Urk	293	327	343
Noordoostpolder	262	310	326

Tabel 4.1 gemiddelde WOZ-waarde per gemeente x 1.000, bron: Waarderingskamer

Voor het belastingjaar 2025 (waardepeildatum 1-1-2024) is in de B&MR 2025-2029 uitgegaan van een WOZ-waardestijging van 4%. In deze Kadernota is voor 2026 rekening gehouden met de meest recente inschattingen van GBLT.

Voor de eerste jaarschijf van deze Kadernota (het jaar 2026) is de inschatting van de WOZ waarde met peildatum 1 januari 2025 relevant. In de zomer van 2025 rapporteert de waarderingskamer hierover eerste verwachtingen. Vooralsnog is deze WOZ-waardestijging door GBLT bepaald op 2%. Deze inschatting is meegenomen in deze Kadernota.

4.2. Economische groeicijfers

Economische groei

In 2023 was er sprake van een stagnatie in economische groei door onder andere het aantrekken na de coronaperiode, waardoor het aanbod de inhaalvraag niet kon bijbenen, in combinatie met de oorlog in Oekraïne. Vanaf 2024 is echter zichtbaar dat de groei weer voorzichtig aantrekt. Arbeidsmarktkrapte in

combinatie met een inhaalslag die de lonen nog maken, zorgen ervoor dat huishoudens meer te besteden hebben. De bestedingsruimte van huishoudens nam toe door deze hoge loongroei, waar de inflatie ruim onder bleef. Het CPB gaat in de macro-economische verkenning uit van een groei van de economie in 2025 van 1,9%. Het is de verwachting van het Centraal Planbureau dat er de komende jaren sprake zal zijn van een verdere groei van circa 1,5% per jaar door hogere binnenlandse bestedingen. De verwachting is namelijk dat de loongroei hoog blijft, terwijl de inflatie verder afneemt. Echter zijn de vooruitzichten extra onzeker door de onvoorspelbaarheid van de huidige internationale ontwikkelingen.

Met betrekking tot de provincie Flevoland, dat grotendeels overlapt met ons beheergebied, bestaan er ook specifieke gegevens over de economie in dit gebied. Deze gegevens laten zien dat de groei van de Flevolandse economie inmiddels is afgekoeld, maar nog wel boven het landelijk gemiddelde presteerde. Voor 2023 was de groei van de economie in Flevoland 0,9% van het bbp, terwijl dit landelijk genomen een groei van 0,1% betrof. Over een langere periode is ook zichtbaar dat de economie in Flevoland zich iets sterker heeft ontwikkeld dan op landelijk niveau. In de periode van 2016 tot en met 2023 is het bruto regionaal product (brp) met 50,6% toegenomen, terwijl er in deze periode sprake was van een landelijke groei van het bbp van 47,5%.

Economische groei	2024	Verwachting 2025	Verwachting 2026	Verwachting 2027	Verwachting 2028	Verwachting 2029
BBP Nederland (CPB)	0,9%	1,9%	1,5%	1,4%	1,4%	1,1%

Tabel 4.2 economische groei als stijging van BBP in %. Bron: Centraal Economisch Plan 2025, Centraal Planbureau

Inflatie

De consumentenprijsindex (cpi-inflatie) in Nederland is tussen september 2024 en maart 2025 gestegen van 3,5% tot 3,7%. De inflatie blijft daarmee nog wel (stabiël) hoog. Het Centraal Planbureau geeft aan dat de kerninflatie (een inflatiecijfer zonder energie, voeding en alcohol/tabak) nog wel hoger blijft dan normaal. Voedsel en energie leveren namelijk een beperkte bijdrage aan de inflatie. De loongroei blijft onverminderd hoog, omdat daar nog een inhaalslag wordt verwacht in combinatie met een krappe arbeidsmarkt. Het CPB verwacht dat de hogere looneisen en -afspraken vanaf 2026 wel zullen afnemen omdat de inhaalslag dan intussen is gemaakt. Voor alle inflatiecomponenten geldt dat de CPB-raming met veel onzekerheid omgeven is. De Nederlandse Bank gaat voor 2026 uit van een stijging van de consumentenprijzen met 2,8% (decemberraming 2024).

In de volgende tabel is de consumenteninflatie (volgens CBP en volgens CNB), de werkelijke GWW-index (volgens CBS) en de ontwikkeling van de loonvoet sector overheid (volgens CPB) opgenomen.

	2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027	Prognose 2028	Prognose 2029
Consumenteninflatie (t.o.v. 1 jaar eerder) Centraal Planbureau	3,3	3,2	2,6	2,3	2,2	2,2
Consumenteninflatie (t.o.v. 1 jaar eerder) HICP	3,2	3,0	2,4	2,4	2,4	2,4
GWW-index (werkelijk in januari t.o.v. 1 jaar eerder) Centraal Bureau voor de Statistiek	4,9 (werkelijk)	2,1 (werkelijk)	Geen prognose	Geen prognose	Geen prognose	Geen prognose
Loonvoet sector overheid (t.o.v. 1 jaar eerder) Centraal Planbureau	5,2	6,0	2,0	5,1	4,2	4,5

Tabel 4.3 consumenteninflatie, GWW-index en loonvoet sector overheid o.b.v. CPB en CBS.

Voor het waterschap is niet de consumentenprijsindex de meest relevante indicator, maar de index voor Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW). Van deze index is geen verwachting beschikbaar. De indexcijfers lagen in de afgelopen jaren een structureel hoger dan de consumentenprijsindex. De laatste kwartalen is er sprake van een minder sterke toename van het (concept) indexcijfer, wat kan duiden op enige stabilisatie in de prijsontwikkeling voor o.a. waterbouwkundige werken. Het waterschap kent verder veel meerjarige

contracten. Dit dempt de gevoeligheid bij sterke prijsontwikkelingen enigszins, maar dat betekent wel dat we bij hernieuwing van contracten in latere jaren alsnog te maken kunnen krijgen met een na-ijl effecten qua prijsontwikkeling. In de kadernota is rekening gehouden met een inflatiepercentage van 2,7% voor het jaar 2026 en 2,4% voor de jaren daarna, wat aansluit bij bovenstaande inflatieverwachtingen. Voor de loonontwikkeling is in de kadernota voor 2026 rekening gehouden met de recent afgesloten CAO. Vanaf 2027 is rekening gehouden met de door het CPB voorspelde stijging van de loonvoet sector overheid. Over de jaren 2027-2030 is deze gemiddeld 4,6%.

	B&MR 2025-2029	KN 2026-2030
Inflatie	2,4% (2026-2029)	2,7% (2026) 2,4% (2027-2030)
Loonontwikkeling	3,8% (2026)	4,5 ⁸ % (2026)
	4,8% (2027)	5,1% (2027)
	4,0% (2028)	4,2% (2028)
	4,0% (2029)	4,5% (2029) 4,5% (2030)

Rente

Na een periode met historisch lage rentes heeft de langlopende rente zich het afgelopen jaar bewogen tussen de 3% en 4% . De kortlopende rente is het afgelopen jaar gedaald. De beleidsrentes van de ECB zijn in 2024 vier keer stapsgewijs naar beneden bijgesteld. In 2025 is dat drie keer gebeurd. De ECB wil de consumptie en investeringen hiermee een impuls geven. Op deze manier wil de ECB de afkoelende inflatie verder onder controle krijgen, zodat voorkomen kan worden dat de Europese inflatie te ver onder het streefniveau van 2% zakt. De ECB houdt, afhankelijk van de economische ontwikkelingen, verdere renteverlagingen voor mogelijk om economische stabiliteit te waarborgen. Onzekerheid op de financiële markten vanwege ontwikkelingen op wereldwijd geopolitiek vlak, zorgen echter ook voor onzekerheid over de verwachtingen voor de rente.

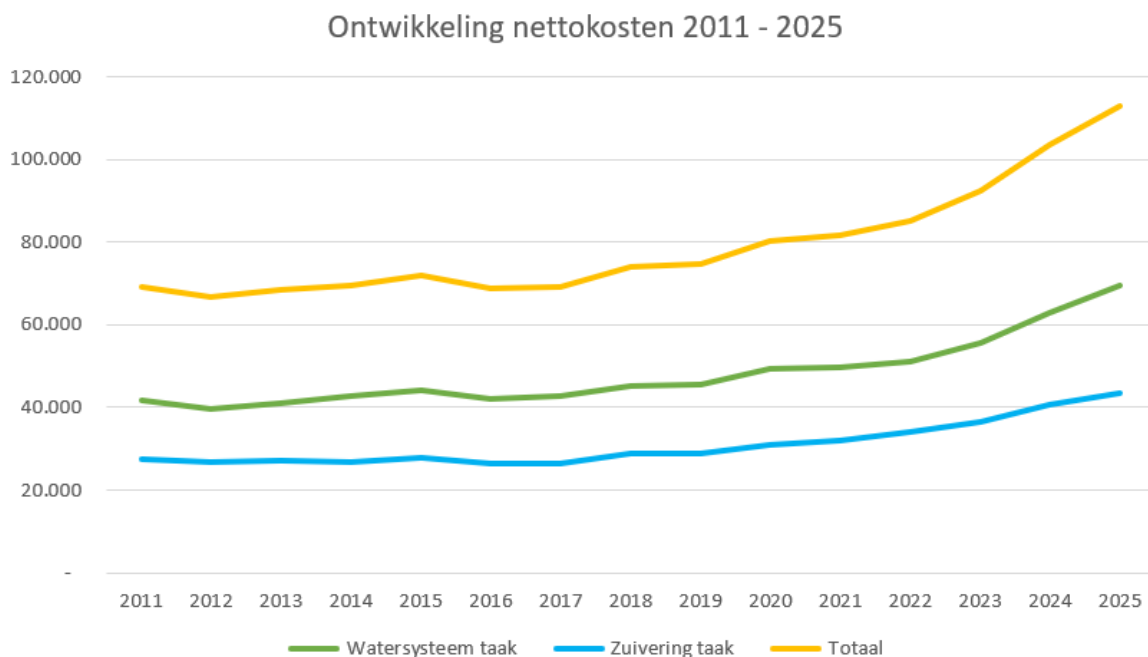
In de kadernota is op basis van deze marktontwikkelingen ongewijzigd uitgegaan van een rente op nieuwe langlopende leningen van 3,50%. De korte rente is in de kadernota begroot op 2,75%.

⁸ Betreft de afspraak in de CAO dat lonen worden verhoogd met 1% boven het inflatieniveau, waarbij daarnaast rekening gehouden wordt met reguliere "periodieken" stijging, conform CAO-afspraken.

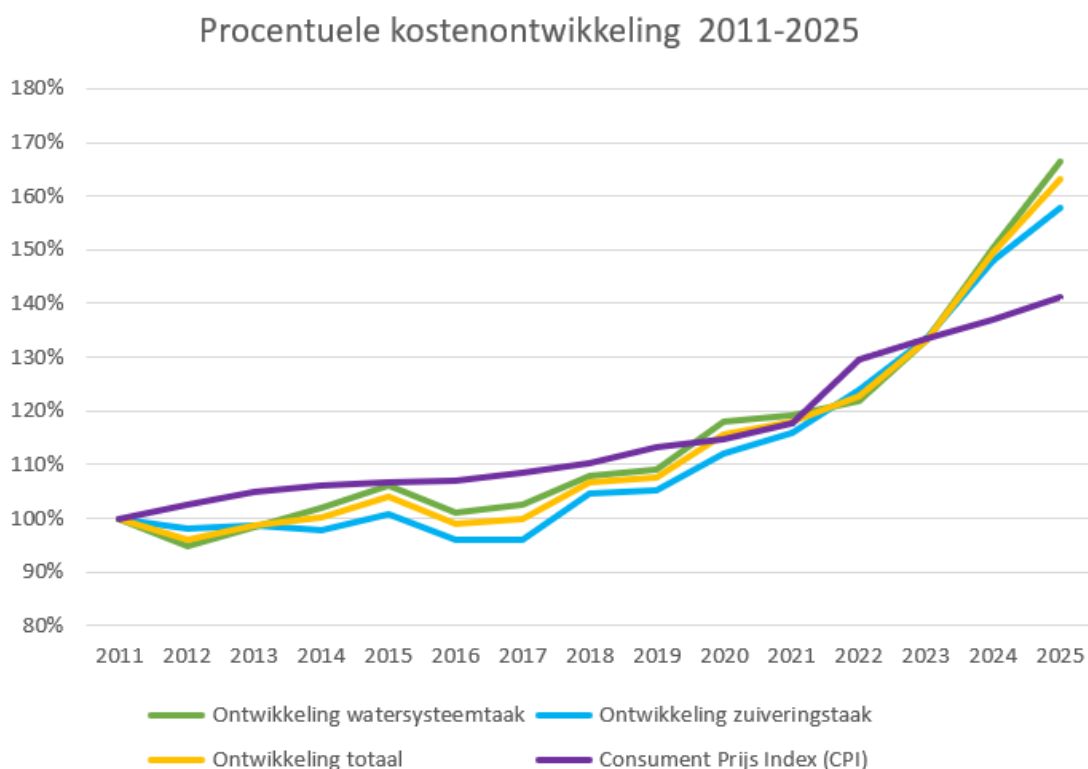
5. Historisch en toekomstig perspectief

5.1 Historisch perspectief

In onderstaande figuren 5.1 en 5.2 zijn de ontwikkeling van de netto kosten over de afgelopen jaren weergegeven (5.1) en is deze in verhouding gezet tot de ontwikkeling van de consumenten prijsindex. De figuren laten zien dat de kostenontwikkeling in de periode 2011-2020 relatief stabiel is gebleven en in lijn lag met de inflatie. Vanaf 2021-2022 is er sprake van een kostentoename die in de laatste jaren boven het inflatieniveau komt te liggen.

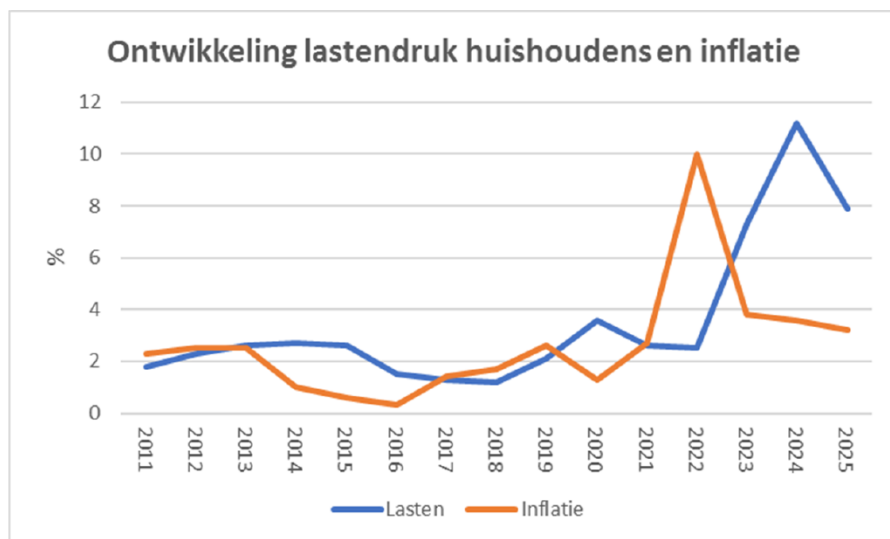
Figuur 5.1 Ontwikkeling nettokosten van de watersysteeltaak, de zuiveringstaak en het totaal vanaf 2011 tot en met 2025

Figuur 5.2 Procentuele kostenontwikkeling van de watersysteemtaak, de zuiveringstaak het totaal en de Consumenten Prijs Index vanaf 2011 tot en met 2025, met 2011 als referentiejaar

In figuur 5.2 hieronder is voor gemiddelde lastendrukontwikkeling voor huishoudens van alle waterschappen in Nederland. Daaruit valt een vergelijkbaar beeld te halen, dat de ontwikkeling in de periode 2011 tot 2020 in lijn lag met de ontwikkeling van de consumentenprijsindex en dat er na 2021 sprake is van een toename van de lastendruk, die de laatste jaren boven het inflatieniveau ligt (bron: Unie van Waterschappen).

BEELD LASTENONTWIKKELING GEZIN EIGEN WONING

5.2 Toekomstig perspectief: vooruitkijken naar 2050

Landelijke leerkring werpt blik op de toekomst

De waterschappen hebben samen met de Unie van Waterschappen in een landelijke leerkring (vanuit de bedrijfsvergelijkingen) vooruitgekeken naar de toekomst. Het doel van deze leerkring was om meer inzicht te krijgen in zowel de inhoudelijke als financiële toekomstige ontwikkelingen van de waterschappen. Daarbij is gebruik gemaakt van twee methodieken: de TNO-methodiek (gericht op vervangingsopgaven) en de FFT-methodiek (gericht op beleidsontwikkelingen en hun impact). Zes waterschappen, waaronder Waterschap Zuiderzeeland, hebben een cijfermatige exercitie aan de hand van deze methoden doorlopen.

TNO-methodiek: vervanging van bestaande infrastructuur

Met de TNO-aanpak is gekeken naar de kosten van vervanging van bestaande assets zoals gemalen, zuiveringen en keringen. Uit de analyse blijkt dat voor de gehele sector jaarlijks gemiddeld zo'n € 1,2 miljard aan vervangingsinvesteringen nodig is tot 2050 (gebaseerd op extrapolatie vanuit gemiddeld € 55,8 miljoen per waterschap per jaar). Dit is exclusief alle investeringen voor nieuwe ambities en ontwikkelingen. Hieruit blijkt dat de vervangingsopgave een blijvende druk op de investeringsagenda van de waterschappen legt.

FFT-methodiek: ontwikkelingen in kaart en vertaald naar kosten

Via de FFT-aanpak zijn ruim 50 ontwikkelingen geanalyseerd, variërend van klimaat en technologie tot regelgeving en vergrijzing. Deze zijn gegroepeerd in varianten op basis van waarschijnlijkheid en doorberekend op hun impact op kapitaallasten, personeelskosten en overige kosten. De uitkomsten zijn stevig: in 2050 worden, ten opzichte van 2024, de totale kosten met gemiddeld 110% hoger ingeschat (exclusief inflatie). Dit geldt voor zowel het watersysteembeheer als het zuiveringsbeheer. Daarbij geldt een bandbreedte van 80–150%, afhankelijk van de variant. Vooral de kapitaallasten bij waterschappen stijgen sterk, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt.

Indrukwekkende cijfers: verdubbeling tot verviervoudiging

Op basis van de landelijke leerkring concluderen de deelnemende waterschappen dat de totale kosten voor de sector in de periode 2024–2050 ruim kunnen verdubbelen (factor 2,1 exclusief inflatie). Wordt daarbij uitgegaan van een jaarlijkse inflatie van 3%, dan zullen de kosten zelfs verviervoudigen (factor 4,2).

Belangrijke kanttekening: dit is een ondergrens

De genoemde cijfers zijn gebaseerd op de huidige inzichten en kennis van ontwikkelingen. Onbekende toekomstige opgaven zijn (uiteraard) niet in de cijfers meegenomen. Daarom zijn deze doorrekeningen te beschouwen als voorzichtige inschattingen en vormen ze in feite een ondergrens voor wat waterschappen kunnen verwachten.

Conclusie: structurele trend van stijgende kosten en complexiteit

De analyses bevestigen een duidelijke conclusie uit deze leerkring: de structurele toename van kosten en het aanpakken van steeds complexere opgaven zijn trends die zich de komende decennia onvermijdelijk voortzetten. Dit vraagt van waterschappen om tijdig inzicht te ontwikkelen, adaptief te plannen én duurzaam financieel beleid te voeren. Vooruitkijken is daarmee niet optioneel, maar een essentiële randvoorwaarde voor bestuurlijke wendbaarheid en continuïteit.

6. Uitwerking tariefscenario

Schulden- en reservebeleid

Voor het uitwerken van het tariefscenario zijn de uitgangspunten uit het schulden- en reservebeleid van toepassing. Het schulden- en reservebeleid is eind 2022 vastgesteld. Daarin ligt een aantal uitgangspunten vast, die van belang zijn bij het bepalen van de inzet van de reserves. De belangrijkste uitgangspunten die vastliggen in het reservebeleid zijn:

- De gewenste totale omvang van de reserves ligt tussen de 25% en 40% van de netto begrotingsomvang aan het eind van de planperiode. Deze gewenste omvang is afgeleid van de gewenste omvang van de totale schulden.
- De egaliseringsreserve wordt ingezet voor een gematigde kostenontwikkeling en de inzet hiervan wordt met oog voor de toekomst vormgegeven. Dit betekent dat het begrotingsvolume aan het eind van de periode van de meerjarenraming niet te ver afwijkt van het volume op basis waarvan de tarieven worden berekend. Dit om te voorkomen dat er aan het eind van de planperiode een grote "tariefsprong" moet worden gemaakt om evenwicht te bereiken tussen de kosten en de (belasting)opbrengsten.
- Om ook in de jaren na de planperiode eventuele pieken in kosten op te vangen, bedraagt het minimum van de egaliseringsreserve 3% van de nettokosten per taak aan het eind van de planperiode.

Tariefscenario

In de paragraaf Tariefscenario op pagina 11 van deze kadernota zijn de uitgangspunten en overwegingen van het tariefscenario weergegeven. Samengevat is dit:

- Het realiseren van onze (genormeerde) opgaven leidt tot structureel hogere kosten en dat heeft consequenties voor de lastenontwikkeling.
- Toekomstbestendigheid is uitgangspunt. Het tariefscenario is gericht op behoud van onze financieel toekomstbestendige positie.
- Het college kiest voor verantwoord temporiseren in de taakuitvoering.
- De reservepositie bevindt zich aan de onderkant van de bandbreedte en de begrotingsomvang neemt toe, daarmee is de mogelijkheid voor inzet van de reserve beperkt. Een toename van de begrotingsomvang leidt ertoe dat ook de reserveomvang in de planperiode moet toenemen om de reserveomvang aan het eind van de planperiode binnen de bandbreedte van 25%-40% van de begroting uit te komen.
- De macro-economische onzekerheden blijven lastig voorspelbaar en onze projecten worden omvangrijker en complexer. Vanuit het oogpunt van weerbaarheid, is het wenselijk om een tariefscenario vast te stellen, waarbij het waterschap in staat is om te sturen op een reservepositie die zich aan het eind van de planperiode naar het midden van de bandbreedte begeeft.
- De toets op de omvang van de reservepositie in relatie tot de bandbreedte ligt aan het eind van de planperiode. In de eerste jaren van de planperiode is een reserve positie onder de 25% mogelijk, waarbij voor de tussenliggende jaren in de planperiode gestuurd wordt op een minimale reserveomvang van 20%.
- Een lastendrukontwikkeling van maximaal 10% is gewenst, maar een uitzondering kan mogelijk zijn, als dit noodzakelijk is voor het realiseren van opgaven.

Op basis van de kostenramingen in deze kadernota bedraagt het kostenniveau in 2030 circa € 159 miljoen. Het schulden- en reservebeleid stelt dat de reserve tussen de 25% en 40% van het netto kostenniveau moet zijn. Dit betekent dat de reserveomvang eind 2030 minimaal € 39,8 miljoen moet bedragen. Dit maakt dat er in de planperiode per saldo sprake moet zijn van opbouw van de reservepositie. Vanuit de wens om te sturen op een reservepositie die zich beweegt naar het midden van de bandbreedte is een hogere reservepositie wenselijk.

Cijfermatige uitwerking tariefscenario

Hieronder wordt achtereenvolgend het tariefscenario voor zowel de zuiveringstaak als de watersysteemtaak cijfermatig uitgewerkt. De gepresenteerde cijfers zijn gebaseerd op de huidige inzichten en daarom indicatief. In de periode na vaststelling van de kadernota en voor vaststelling van de begroting en meerjarenraming wordt nog een aantal bestuursbesluiten verwacht en zullen mutaties ontstaan in autonome ontwikkelingen (zoals energietarieven, aanvullende inzichten rondom inflatie). De definitieve tarieven worden op basis van de cijfers van de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 bepaald.

Zuiveringstaak

De huidige meerjarenraming 2026-2029 gaat voor de zuiveringstaak uit van een jaarlijkse stijging van het tarief met € 6,00 tot € 9,00. In de paragraaf Financiële opgave van deze kadernota is te zien, dat de totale kostenontwikkeling van de zuiveringstaak in de komende jaren hoger uitvalt dan de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029. De raming voor de jaren 2026-2029 ligt € 1,7 miljoen tot € 3,0 miljoen hoger

dan het niveau van de B&MR 2026-2029 die in november door het AB is vastgesteld. De huidige inschattingen van de ontwikkeling van de belastingeenheden (afkomstig van GBLT) liggen in lijn met de eenhedenontwikkeling van de B&MR 2026-2029.

Op basis van de kostenontwikkeling, de verwachte bestuursbesluiten en de hierboven opgenomen uitgangspunten voor het tariefscenario, komt de indicatieve tariefsontwikkeling voor de zuiveringstaak voor 2026 uit op +€ 8,50 (dit komt overeen met +11%). Dit ligt aan de bovenkant van de bandbreedte die in de B&MR 2025-2029 is opgenomen. Voor de jaren vanaf 2027 wordt uitgegaan van een bandbreedte tussen +6,- en +9,- per jaar (+7% tot +10,5%).

Watersysteemtaak

Voor de watersysteemtaak wordt het tariefscenario uitgedrukt in een percentage stijging van de heffingsopbrengst. Dit doen we omdat, in tegenstelling tot de zuiveringstaak, de watersysteemtaak bestaat uit meerdere verschillende tarieven die vanwege mutaties in eenheden nooit allemaal met eenzelfde percentage stijgen.

De huidige meerjarenraming 2026-2029 gaat voor de watersysteemtaak uit van een jaarlijkse stijging de heffingsopbrengst met 8% tot 12%. In de paragraaf Financiële opgave van deze kadernota is te zien, dat de totale kostenontwikkeling van de watersysteemtaak in de komende jaren hoger uitvalt dan de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029. In 2026 is de raming 2,7 miljoen hoger. De totale kosten voor de watersysteemtaak komen dan uit op € 77,1 miljoen. De raming voor 2029 laat voor de watersysteemtaak een stijging zien van 6,2 miljoen ten opzichte van de B&MR 2025-2029. Op basis van de kostenontwikkeling, de verwachte bestuursbesluiten en de hierboven opgenomen uitgangspunten voor het tariefscenario, komt de indicatieve stijging van de heffingsopbrengst voor de watersysteemtaak in 2026 uit op + € 12,5%. Dit ligt 0,5% boven de bandbreedte uit de B&MR 2025-2029. Voor de jaren daarna wordt uitgegaan van een bandbreedte tussen +7% en +11% per jaar.

In onderstaande tabel is uitgewerkt wat de ontwikkeling van de egalisatiereserve is op basis van de huidige cijfers en het bovenstaande tariefscenario.

Tariefscenario en inzet egalisatie-reserve	Tariefs-ontwikkeling 2026 / stijging heffings-opbrengst	Tariefs-ontwikkeling 2027-2030	Inzet reserve 2026	Inzet reserve 2027-2030	"Gat" in 2030: Saldo kosten/heffingen in 2030 in miljoen euro's (negatief: dotatie reserve)	Voldoet aan reservebeleid
Zuiveringstaak	+€ 8,50	+€ 6,00 tot +€ 9,00	-2,1	-10,1	-5,5	✓
Watersysteemtaak	+12,5%	+7% tot +11%	0,8	-17,5	-6,4	✓
Stand egalisatiereserve bij aanvang planperiode:						
➤ Watersysteemtaak: € 1,5 mln						
➤ Zuiveringstaak: € 3,6 mln						

Tabel 6.1 Uitwerking tariefscenario en reserve-inzet

Op basis van de bovenstaande reserve-inzet daalt de totale reservepositie in 2026 naar 22% en in 2027 naar 20% van de begrotingsomvang. In de jaren daarna groeit de reservepositie naar het midden van de bandbreedte uit het reservebeleid, conform het hier boven genoemde tariefscenario. In 2030, aan het eind van de planperiode, is rekening gehouden met een dotatie aan de reserve voor de watersysteemtaak € 6,4 miljoen. Bij de zuiveringstaak is sprake van een dotatie van € 5,5 miljoen.

Indicatieve lastendrukontwikkeling

In onderstaande tabel is weergegeven wat de indicatieve lastendrukontwikkeling is voor de verschillende categorieën belastingbetalers in 2026 bij het gekozen tariefscenario.

Categorie	Lastendrukontwikkeling 2026 Systeem: +12,5% Zuivering +€ 8,50
Eenpersoons huishouden zonder eigen woning	11,0%
Eenpersoons huishouden met eigen woning	10,8%
Meerpersoons huishouden zonder eigen woning	11,0%
Meerpersoons huishouden met eigen woning	10,9%

Agrarisch bedrijf	12,6%
Industrieel bedrijf	11,2%
Natuurorganisatie	-13,0%
Woningbouwcoöperatie	10,7%

Tabel 6.2 Lastendrukontwikkeling van het voorkeurs tariefscenario voor de verschillende categorieën in 2026 (indicatief)